

ТРАДИЦІЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Торговельна освіта разом із соціальним організмом пройшла низку перевтілень, пов'язаних із становленням, розквітом і занепадом актуальних у певний історичний період суспільних, наукових і освітніх парадигм: від домінування релігійних ідей, через соціально-економічний детермінізм, до вивищення культурних і духовних підстав соціоекономічного життя. Сучасна торгівля здійснюється в умовах світової глобалізації, що, не в останню чергу, забезпечується новими технологіями у сферах комунікацій та соціального управління. Саме такому рівню розвитку суспільства, цивілізації, технологій має відповідати сучасна торговельна освіта. Але у своєму генезисі торговельна освіта пройшла низку трансформацій, які були спричинені не лише закономірностями прогресу в торговельній галузі, але й тенденціями злетів і падінь у сферах культури та науки.

Торговельна освіта в Україні пов'язана із розвитком освітніх закладів, що входили до складу Речі Посполитої, Австрійської та Російської імперій. Доба Просвітництва покликала до життя не лише нові ідеї, нові підходи до управління суспільством, але й нові навчальні заклади, що стали відповіддю на вимоги промислової революції XVIII–XIX ст.

Поняття «комерційна освіта» зароджується в XVII–XVIII ст. в Західній Європі, яке отримало назву «епохи Просвітництва». Цей період в історії часто називають

«століттям торгівлі», оскільки саме тоді починають встановлюватися торговельно-економічні зв'язки по всьому світу, що постали у зв'язку із Великими географічними відкриттями. Перші відомості про комерційну освіту молоді в Західній Європі дійшли до нас з 1739 р. Лідерами комерційної освіти були Німеччина й Австрія. Біля її витоків стояв відомий німецький учений-фінансист професор І.-Г. Бюш (1728–1800). Про запит ринку на фахівців у сфері торгівлі свідчить те, що у XIX ст. у США було 233 комерційні школи, Німеччині — понад 250 (52 вищі, 6 середніх і 193 нижчі комерційні школи), Австро-Угорщині — близько 240, Франції — 11 (7 вищих і 4 середніх комерційних шкіл), Італії — 18, з них 3 — вищі.

Комерційна освіта в Російській імперії практично з самого початку була зобов'язана своїм існуванням представникам підприємницьких товариств, які передавали чималі кошти не лише на її створення та розвиток, але й на підтримку комерційних навчальних закладів, починаючи з другої половини XVIII ст. Так було в Одесі, Києві, Харкові, Тифлісі, Лодзі. Першопрохідцем та лідером розвитку комерційної освіти України протягом усього XIX ст. була Одеса, заснована в 1793 р., яка на той час вже визначалась як великий торговельний центр, звідки товари, зокрема українське збіжжя, експортувалось у Німеччину, Францію, Голландію, Бельгію, Швейцарію, Італію, Грецію, Іспанію, Португалію, Данію. Відтак гострою

Чоловіча торгова школа імені Н.А. Терещенка (1900-ті рр.)

Контрактова ярмарка, м. Київ, 1900 р.

*Рішельєвський ліцей**Перше чоловіче комерційне училище, м. Київ*

була потреба у кваліфікованих фахівцях комерційного профілю. Протягом першої половини XIX ст. виникають училища, школи, класи, які утримувалися коштом громадськості та приватних осіб.

Купецтво було зацікавлене у професійній підготовці своїх нащадків, що в майбутньому сприяло б успішному розвитку сімейного бізнесу. З розбудовою південно-українських міст та розгортанням купецьких капіталів постало питання відкриття навчальних закладів, які б готували купецьких дітей, надаючи їм певні професійні комерційні знання та навички. Комерційне населення Одеси ще у 1804 р. висловило думку про відкриття комерційної гімназії. Однак ця гімназія проіснувала менше року і того ж року була об'єднана з Шляхетним інститутом. Проте і ці об'єднані заклади проіснували недовго, тому що були реорганізовані в Рішельєвський ліцей, який був відкритий 2 травня 1817 р. У тому ж 1817 р. в Одесі грецькою громадою міста та купецтвом засновано Грецьке комерційне училище (проіснувало до 1867 р.). А в 1851 р. купецька громада Одеси заявила про заснування Комерційного училища для надання комерційної освіти дітям торгового стану (створене в 1862 р.). Прототипами Одеського комерційного училища були Московське й Петербурзьке комерційні училища, Гамбурзька й Віденська комерційні академії. У 1888 р. комерційне училище було відкрито в Харкові.

В комерційних училищах викладалися спеціальні комерційні дисципліни: політична економія, комерційна географія, бухгалтерія, комерційна арифметика, комерційна кореспонденція, товарознавство. До викладання залучалися професура та приват-доценти вищих навчальних закладів. Учні, які успішно закінчили курс, отримували звання почесного громадянина та атестат; кращі випускники — ступінь кандидата комерції. Відмінники нагороджувались золотими та срібними медалями.

Київське купецьке товариство у 1896 р. заснува-

ло Перше чоловіче комерційне училище. Активну роль у його створенні брали комерц-радник М.І. Чоколов та Л.І. Бродський. У 1902 р. через несприятливі обставини училищу П. Нагансона (засноване у 1896 р.) загрожувало закриття, у зв'язку з чим Київське купецьке товариство прийняло його під свою опіку і перейменувало заклад на Друге Київське комерційне училище. Комерційні навчальні заклади створювалися і в інших містах України (в Полтаві, Катеринославі, Бердичеві, Миколаєві, Конотопі, Могилів-Подільському).

Торговельні школи, як новий тип професійних навчальних закладів, було започатковано з ініціативи міністра фінансів графа С.Ю. Вітте, на основі законів 1896 р. та 1890 р. В торговельних школах готували в короткий строк спеціалістів початкового рангу до торговельно-промислових установ, а також для вступу в середні комерційні училища. 19 вересня 1897 р. Міністерство фінансів затвердило статут Київської чоловічої трикласової торгової школи, та вже 15 листопада почалися заняття. 10 лютого 1898 р. при школі відкрили торговельні класи. Згідно статуту школа повинна була готувати учнів до служби в торговельно-промислових установах та до завідування невеликими торговельними установами. В 1899 р. в Києві була створена жіноча торгова школа, яка стала першою такою школою на території Російської імперії.

15 квітня 1896 р. за поданням міністра фінансів С.Ю. Вітте Микола II затвердив «Положення про комерційні навчальні заклади», які діяли до 1917 р. Із підпорядкування Міністерству народної освіти комерційні училища були передані Міністерству фінансів. Спеціально створений навчальний відділ міністерства отримав широкі повноваження у вирішенні питань створення, утримання комерційних навчальних закладів та надання їм фінансової допомоги за рахунок казни у випадку необхідності. Основним результатом реформи комерційної освіти стало виникнення мережі комерційних суспільних

Жіноча торгова школа, м. Київ

Комерційне училище, м. Бердичів

Комерційне училище, м. Конотоп

та приватних училищ. Станом на 1900 р. було відкрито 11 комерційних училищ, 22 торговельні школи, 10 торговельних класів та 21 курс комерційних знань. Положення передбачали 4 типи подібних закладів: комерційні училища, торговельні школи, торговельні класи і курси комерційних знань, та були першим законодавчим актом, оскільки до сих пір кожне училище діяло на підставі власного статуту. 10 червня 1900 р. затверджено «Зміни Положення про комерційні навчальні заклади».

В Україні освіта знаходилася в значній мірі в руках зацікавлених у ній торгових організацій та установ. Багато торгових палат, біржових комітетів, купецьких товариств, а також спеціально засновані товариства сприяння комерційній освіті та органи місцевого самоуправління засновували та утримували на свої кошти комерційні навчальні заклади різних видів. Держава порівняно мало приймала участь в матеріальній підтримці цих закладів і обмежувала свою участь лише загальним наглядом і контролем за правильною організацією справи.

Стрімкий розвиток комерційної освіти на початку XX ст. призвів до того, що станом на 1913 р. в Україні комерційних закладів різних типів нараховувалося вже 92 з 497 у всій Російській імперії. Найбільшою кількістю відповідних закладів виділялися українські міста з розвинутою промисловістю та торгівлею. Так, у Києві налічувалося 13 комерційних закладів, в Одесі — 8, у Харкові — 7, у Катеринославі — 5, в Єлисаветграді — 4. Більше половини навчальних закладів були приватними, утримувалися на громадські кошти або на плату за навчання. Плата за навчання існувала і в більшості казенних навчальних закладів. Діти незаможних прошарків населення не могли вносити плату за навчання і були позбавлені можливості вчитися в гімназіях та інших середніх навчальних закладах. Зокрема, за навчання на Вищих комерційних курсах у Києві дійсні слухачі сплачували по 40 крб. за семестр, вільні слухачі, котрі бажали вивчати два предмети — 20 крб., а ті, хто бажав вивчити більше двох дисциплін — 40 крб. за півріччя. Додатково сплачувалось за вивчення кожної позапланової іноземної мови по 5 крб. за півріччя.

Серед кращих педагогів середньої комерційної освіти України початку XX ст. варто відзначити насамперед М. Володкевича, А. Синявського, В. Харцієва, І. Акіф'єва, В. Морачевського, Є. Долинську, С. Русову, П. Холод-

ного, О. Астряба, К. Лебединцева, І. Стешенка, Д. Дорошенка й багатьох інших.

На початку XX ст. вища школа вступила у смугу глибокої кризи, яка була прямим наслідком соціально-економічної відсталості Росії та реакційної політики царизму в галузі вищої освіти.

В цей період в Російській імперії продовжувала діяти концепція середньої і вищої освіти, яка панувала ще в XIX ст. і розглядала освіту як орган поповнення насамперед чиновницької еліти та академічного співтовариства, вичерпала свої можливості. На початку XX ст. гімназії та університети вже не могли більше розглядатися як виключні місця підготовки соціальної еліти, чиновників і викладачів. Економіка з кожним роком потребувала все більше висококваліфікованих спеціалістів, які тепер не обов'язково мали бути держслужбовцями. Це слугувало потужним стимулом для розвитку вищої і середньої комерційної освіти та одночасно трансформувало напрями надання освіти університетами та гімназіями.

Купці й інші підприємці на початку XX ст. не тільки фінансували створення комерційних інститутів у Києві та Харкові, а й разом із представниками інших суспільних груп, насамперед наукової і технічної інтелігенції, піклувалися про посилення їх юридичного статусу, приділяли чимало уваги вдосконаленню організаційних засад навчальних закладів, наукової і навчальної діяльності, опікувалися незаможним студентством.

Комерційне училище, м. Юзівка

*М.І. Туган-Барановський**М.В. Довнар-Запольський*

За ініціативою професора М.В. Довнар-Запольського у Києві в 1906 р. були відкриті Вищі комерційні курси (ВКК) для осіб обох статей. У 1908 р. ці курси перетворюються на комерційний інститут (ККІ), який утримувався в основному за рахунок платні за навчання. Інститут мав два відділення: економічне і комерційне, які готували економістів і комерційних інженерів. У навчальний план інституту входили такі блоки наукових дисциплін: 1) економічні науки, 2) юридичні науки, 3) історія і філософія, 4) фізико-математичні науки та залізнична справа, 5) товарознавство, 6) гігієна, 7) комерційні науки, куди входило рахівництво, фабрично-заводське і сільськогосподарське рахівництво, комерційна арифметика і банківська бухгалтерія та інші.

У першому семестрі 1908–1909 навчального року в Київському комерційному інституті навчався 991 дійсний слухач, із них 118 вільних, жінок — 251 та 740 чоловіків. У 1910 р. — 1931 дійсний слухач відвідував заняття — 357 жінок і, додатково, 120 вільних слухачів. Значне зростання кількості слухачів у ККІ, порівняно з ВКК (майже втричі), свідчить про назрілу суспільну потребу у навчальних закладах такого типу. У 1913 навчальному році в ККІ опанували науки 4,5 тис. студентів.

Харківський купецький староста С.І. Жевержеев підтримав пропозицію щодо створення комерційного інституту в місті і 28 лютого 1911 р. питання було винесено на збори Купецького товариства. Заслухавши доповідну записку професора Харківського університету М. Палієн-

ка, викладача комерційного училища І. Попова і комерції радника І. Велитченка про невідкладну необхідність заснування в Харкові вищого комерційного навчального закладу, купецьке товариство схвалило цю ідею та створило спеціальну комісію у складі 30 осіб. Уже в жовтні 1912 р. Харківські вищі комерційні курси розпочали свою роботу. У 1915 р. на їх базі було засновано Харківський комерційний інститут з чотирьохрічним терміном навчання (ХКІ).

Комерційна освіта забезпечувала економіку необхідними фахівцями і в умовах Першої світової війни та революції. Так, у вересні 1916 р. з Саратова до Києва повернувся Київський комерційний інститут на чолі з М. Довнар-Запольським, котрий продовжував залишатись провідним освітнім закладом торговельно-економічного спрямування. На початку 1916–1917 навчального року в інституті нараховувалось 2130 студентів. Станом на 1 січня 1917 р. в інституті навчалось 5977 студентів (з них 5701 — чоловічої статі, і 276 — жіночої). В соціальному відношенні студенти поділялись наступним чином: 560 осіб були вихідцями з дворян та державних службовців, 1200 — з духовенства, 1537 — з селян, 1676 — з міщан, 1004 — з інших станів. Діяльність комерційних навчальних закладів була ускладнена постійними змінами влади, труднощами економічного стану установ, працівників, викладачів, студентів, слухачів, учнів. Так, до початку травня 1920 р. у зв'язку з важким соціально-економічним становищем істотно зменшується кількість студентів ККІ (до кількох тисяч осіб) та професорсько-викладацького складу (до 35 осіб) із значною ротацією у складі останнього.

Більшовики, взявши курс на докорінну зміну всіх сфер життя, відновили політику реформування освітньої сфери. Цей процес став незворотнім, оскільки їхня влада міцно утвердилась на початку березня 1920 р. Комерційний інститут був об'єднаний з Політехнічним інститутом у Київський інститут народного господарства. Проте невдовзі він знову став окремим навчальним закладом і в липні 1920 р. був перейменований на Інститут соціально-економічних наук, а з 24 вересня 1920 р. (наказом № 128) знову — на Київський інститут народного господарства. Цього разу це була не лише зміна вивіски: виш став державним, кардинально змінився

*Київський комерційний інститут**Харківський комерційний інститут*

Комерційне училище, м. Полтава

Комерційне училище, м. Звенигородка

професорсько-викладацький склад, контингент студентів, державна політика та й самі умови життя.

Слід також звернути увагу на торговельно-економічний компонент у середній освіті. Зусиллями передової громадськості, крім українських народних шкіл і гімназій, було відкрито реальні та комерційні школи. Як і усіх інших, їх не оминули процеси українізації. У цілому освіта в 1917–1918 рр. велась українською мовою в усіх типах шкіл, учительських семінаріях та на різних курсах. Також поширеним явищем залишаються торговельні школи. Найбільше для розвитку шкільної справи було зроблено за доби Гетьманату П. Скоропадського. Першим кроком Міністерства вищої народної освіти і мистецтв у цій справі стала титанічна робота із запровадження єдиної трудової школи, проект якої був розроблений ще Центральною Радою. Поряд з відкриттям нових українських шкіл українізувалися також старі російські гімназії. Вже на кінець 1918 р. в Україні існувало 47 208 народних шкіл, 1210 вищих початкових шкіл, 474 чоловічі і 262 жіночі гімназії, 91 комерційна школа, 70 реальних, 18 торгових і 18 духовних шкіл. Для незаможних учнів призначалися стипендії.

Радянський період (1919–1930-ті рр.) виявився одним із ключових в історії освіти, зокрема, торговельної, оскільки це був час активних педагогічних ініціатив викладачів торговельної школи, дії яких спричинювались та супроводжувались суттєвими змінами в суспіль-

но-політичних, соціально-економічних, національних та культурно-освітніх процесах, що відбувались на українських землях.

Однією з провідних педагогічних структур була трудова школа. Це, насамперед, обумовлено переходом від воєнно-комуністичних методів організації виробництва до економічно обґрунтованих методів управління економікою. З переходом до НЕПу радянська влада змушена була визначити пріоритети в культурному та духовному розвитку, оскільки значна частина дорослого населення України не вміла читати й писати, неписьменними були понад 40% дітей шкільного віку, а успішний економічний розвиток був неможливий без ліквідації неписьменності, яка стала основною перешкодою розвитку кооперативного руху.

Бурхливе зростання самоврядних селянських організацій у період НЕПу поставило перед кооперативним рухом, крім суто організаційних та господарських завдань, розв'язання цілого ряду соціально-культурних проблем, оскільки неорганізоване та малоосвічене сільське населення повинно було не лише орієнтуватися в досить складних правилах кооперативної співпраці, а й брати на себе організаційно-управлінські та культурно-просвітницькі завдання.

1 січня 1920 р. було відкрито Український кооперативний інститут ім. професора М. Туган-Барановського. Першим директором УКІ став відомий фахівець з демо-

Катеринославське комерційне училище

Катеринославське Друге комерційне училище

Київський кооперативний інститут

графії та статистики, академік М. В. Птуха. За рік кооперативний інститут увійшов до Інституту народного господарства як окремий кооперативно-продовольчий факультет. 14 липня 1922 р. він був виділений в окремий Київський кооперативний технікум. У 1921 р. тут навчалось 200 осіб, через рік — 637, у 1926 р. — 1054 особи, у 1931 р. — 1020 в Інституті споживчої кооперації та 200 осіб в Інституті промислової кооперації.

У різний час до складу лекторів інституту входили: академики М. П. Василенко, К. Г. Воблий, М. П. Кравчук, Р. М. Орженцький, М. В. Птуха, Л. М. Яснопольський, професори М. І. Мітіліно, В. І. Синайський, П. Р. Сльозкін, П. Л. Кованько та ін. Викладав тут і М. К. Зеров. Впродовж багатьох років проректором із навчальної роботи ККІ був професор В. Г. Ганчель, якому вдалося створити унікальну за своїм рівнем систему навчання. Її мета полягала у традиційності підходів до навчального процесу. Курс складався з трьох років по три триместри, з середини 1920-х рр. — чотири роки по три триместри. До структури навчального закладу були віднесені відділи споживчої кооперації, кредитної кооперації та сільськогосподарської кооперації. Випускники інституту отримували кваліфікацію інструкторів-організаторів із збуту та постачання, економістів, плановиків, ревізорів кредитових спілок і банків, викладачів кооперативних шкіл тощо.

Фатальним виявився 1930 р., коли почалось фактичне знищення Київського кооперативного інституту. Вліт-

ку на базі його відділень було створено три навчальні заклади: Агроекономічний інститут Наркомату земельних справ, який за два роки було приєднано до Сільськогосподарського інституту; Інститут промислової кооперації Вукопрому та Інститут споживчої кооперації Вукоспілки. Останню крапку в історії Київського кооперативного інституту було поставлено навесні 1934 р. Формальним приводом для проведення чергової реорганізації була необхідність звільнення приміщень для розміщення центральних установ у м. Києві через перенесення столиці України. За постановою РНК УРСР Інститут промислової кооперації Вукопрому, Інститут споживчої кооперації Вукоспілки було переведено до Харкова. У 1935 р. згідно з постановою уряду об'єдналися інститут державної торгівлі й Харківський планово-економічний інститут споживчої кооперації. Новий навчальний заклад отримав назву «Український інститут радянської торгівлі» (з 1936 р. — Харківський інститут радянської торгівлі Наркомвнуторгу УРСР).

Оскільки в 1920-х рр. особлива увага приділялась кооперативній торгівлі як інструменту боротьби проти приватного торговця на внутрішньому ринку, то при інститутах народного господарства було відкрито кооперативні факультети. У 1921 р. кадри вищої кваліфікації готували три інститути народного господарства — у Києві, Харкові та Одесі. Харківський інститут мав у своєму складі торговельний факультет, Київський — господарчо-технічний факультет з товарознавчим і промислово-комерційним відділеннями, Одеський — готував фахівців зовнішньої торгівлі. Кадри середньої ланки готували Харківський фінансово-економічний технікум, Київський технікум зовнішніх зносин, Конотопський адміністративно-промисловий та інші технікуми. Крім 10 технікумів, функціонували 41 торговельно-промислова школа та понад 20 курсів підвищення кваліфікації.

М. В. Птуха

Фахівці торгівлі під час навчання

Підвищення кваліфікації торгових кадрів

На базі дореволюційних комерційних училищ у 1920 р. з'явилися соціально-економічні школи.

У радянський період діяли й середні сільсько-господарські навчальні заклади, до яких, зокрема, належала середня загально-кооперативна школа імені 50-річчя української кооперації в м. Києві з трирічним терміном навчання, яку заснував Київський союз установ дрібного кредиту («Союзбанк»), кооперативна школа імені В. Доманицького Дніпровського союзу споживчих товариств («Дніпросоюз») із однорічним терміном навчання. До середніх кооперативних навчальних закладів належали й Харківська середня кооперативна школа ім. А. Н. Голловчанського, заснована Союзом споживчих товариств Півдня Росії, Харківським союзом установ дрібного кредиту та іншими кооперативними установами.

Завдання трудової школи, які ставили перед нею більшовицькі функціонери, полягали у вихованні з молодого покоління громадян соціалістичного суспільства з комуністичним світоглядом на життя. Трудова школа була політехнічною школою, тобто мала ознайомити учнів як з теорією, так і на практиці з усіма важливими галузями виробництва. Однак чисельність трудових соціально-економічних шкіл в Україні зменшувалася: в 1927 р. — 75; а в 1929 р. — 69.

Доступ до вищої освіти радянської України мали насамперед пролетарі, себто робітники та селяни. «Пролетаризація» високих шкіл у розумінні комплектування їх робітничо-селянським елементом здійснювалася шляхом своєрідного порядку прийому студентів. А порядок полягав у тому, що до високих шкіл приймаються в першу чергу ті, хто закінчив робітничі факультети (скорочено — «робфаки»), — вони вступали без іспиту, всі ж інші мали скласти іспит.

Проте система вищої торговельної освіти не задовольняла потреби галузі щодо якості підготовки фахівців. Не існувало загального прийому до вищих навчальних закладів, належної уваги з боку директорів ВНЗ до комплектування студентського контингенту, внаслідок чого туди потрапляли малограмотні, випадкові люди. Незадовільною також була організація навчального процесу (нестабільні програми курсів, багатопредметні навчальні плани, відсутність посібників з низки дисциплін тощо). Особлива

Торговельна академія (м. Київ)

увага приділялась організації навчання без відриву від виробництва. Раднаркомом СРСР було затверджено перелік самостійних заочних вищих навчальних закладів. У вересні 1938 р. цей орган прийняв спеціальну постанову «Про вищу заочну освіту», спрямовану на вдосконалення системи заочного навчання.

Для підготовки керівників середньої ланки і кадрів масових професій торгівлі у грудні 1938 р. створено Всесоюзний навчально-курсний комбінат заочного навчання. Провідним вищим навчальним закладом, який готував висококваліфікованих фахівців торгівлі, був Всесоюзний інститут заочного навчання (ВІЗН). Виконуючи постанову Раднаркому СРСР «Про заочну освіту», народним комісаріатом торгівлі СРСР проведено реорганізацію роботи ВІЗН. Наказом Наркомату у структурі інституту визначено 3 факультети: торговельно-економічний, обліково-економічний і товарознавчий. Передбачалося також забезпечення потреб у підручниках, навчальних та наочних посібниках.

Особливістю вищої торговельної освіти України було те, що частина навчальних закладів мала союзне підпорядкування, тож її випускники розподілялись в торговельні установи та організації інших республік Радянського Союзу. У 1930 р. у м. Києві була створена Торговельна академія, яка проіснувала до 1941 р., а матеріально-технічна база, частково бібліотека, лабораторне устаткування передані Харківському інституту радянської торгівлі. Цей навчальний заклад готував висококваліфікованих кадрів для галузі — економістів-організаторів радянської торгівлі та економістів-організаторів громадського харчування. Студентами могли стати працівники торговельної системи зі стажем керівної роботи не менше 3–5 років, стахановці торгівлі за рекомендаціями обласних партій-

них комітетів або Наркомвнуторгу УРСР. Для осіб, які не мали 7-класної освіти, були організовані підготовчі курси.

Розгалужена мережа НКТ УРСР потребувала постійного нового поповнення з галузевих навчальних закладів. Так, до війни в Україні існувало: 2 інститути радянської торгівлі (Харківський і Львівський), 6 технікумів радянської торгівлі, 2 технікуми громадського харчування, 18 шкіл торгово-кулінарного учнівства, з яких 4 було кулінарних, 11 торгових та 3 торгово-кулінарних. Із приходом

«Советская торговля», 1939 р.

1939 р. Червоної армії в Західну Україну були створені 15 вишів. Зокрема, на базі Академії закордонної торгівлі у Львові засновується Український інститут радянської кооперативної торгівлі.

Окупаційна німецька влада дотримувалась простої формули стосовно освіти українців. Головним обов'язком українців повинна була стати праця на користь Рейху. Ось як висловився з цього приводу рейхскомісар Рейхскомісаріату «Україна» Е. Кох: «Українцям не треба думати про школи й університети, тому що вони зобов'язані працювати, для роботи освіта не потрібна. Відкриття навчальних закладів вважаю зовсім недоцільним, бо тубільцеві-хліборобів і тубільцеві-робітників освіта лише шкодить». Відповідно до наказу А. Розенберга від 12 грудня 1941 р. у школах всі класи вище четвертого було скасовано. За даними Б. Єржабкової, у рейхскомісаріаті «Україна» щороку закінчували чотирирічні народні школи близько 300 000 осіб.

Нестача кваліфікованих фахівців у галузях, необхідних для забезпечення Німеччини та німецької армії усім необхідним, штовхав нацистських керівників до усвідомлення необхідності відновлення середньої спеціальної та вищої освіти. Згідно із даними О. Потильчака, одним з регіонів, де на перших порах окупаційна влада розпочала вживати заходи до організації середньо-технічних шкіл та технікумів, була Полтавщина. Лише в Новосанжарівському районі в лютому 1942 р. було відкрито 4 середніх училища для підготовки спеціалістів у галузях торгівлі, сільського господарства, лісомеліоративної справи, тваринництва, садівництва та овочівництва. Серед низки середніх спеціальних шкіл відкрито і Торговельну середню спеціальну школу в 1941 р. у м. Кам'янці-Подільському. Протягом усієї війни діяв торговельний ліцей у Перемишлі. З вересня 1942 р. було відкрито Дніпропетровський кооперативний інститут.

Широко застосовували фашисти фізичне знищення кращих представників інтелігенції. У червні-липні 1941 р. у Львові гітлерівці провели облаву на вчених. Після нечуваних катувань були вбиті десятки професорів університету, політехнічного, медичного, ветеринарного інститутів, консерваторії та інституту радянської торгівлі. Серед них математики А. Ломницький, В. Стожек та С. Рузевич.

У боротьбі з німецькими окупантами брали участь всі верстви суспільства, у тому числі і працівники науки, освіти, торгівлі та громадського харчування, а також викладачі та студенти вищих і середніх спеціальних закладів торговельної освіти. З однієї Академії наук УРСР на фронті перебувало понад 300 науковців, у тому числі 130 докторів та кандидатів наук. Близько третини студентства було призвано до армії перед відступом Червоної армії 1941 р.

З квітня 1943 р. по квітень 1944 р. РНК СРСР і РНК УРСР видали постанови і розпорядження про відкриття на території республіки 106 нових навчальних закладів. Що ж до решти ВНЗ, то, згідно з постановою партії 25 березня 1944 р., їх реевакуація мала бути здійснена в основному після закінчення 1943–1944 н.р. Відновлено було в Харкові Український інститут радянської кооперативної торгівлі (переведений до Львова), що до війни розміщувався в Одесі; Харківський інститут радянської торгівлі; у Львові — Інститут радянської торгівлі. В Харківському і Львівському інститутах радянської торгівлі до початку 1944–1945 н.р. налічувалося 780 студентів. Кількість викладачів обох інститутів (Харківський і Львівський) в 1945 р. зростає зі 103 до 141 особи, при цьому зростає частка штатних працівників — з 68,9% до 75,2%. Харківський інститут мав у своєму складі 7 докторів наук і 12 кандидатів наук, 12 професорів і 16 доцентів. Змінився на краще і склад викладачів Львівського інституту: протягом року він поповнився 1 доктором наук і 2 кандидатами наук, одним професором і 6 доцентами.

Серед викладачів Львівського інституту радянської торгівлі були відомі вчені, а саме директор інституту, завідувач кафедри, доцент Гаркавенко Семен Данилович; завідувач кафедри, професор, кандидат технічних наук Кучер Володимир Антонович; кандидат фізико-математичних наук, доцент Загорський Теодор Якович; завідувач кафедри, кандидат хімічних наук, доцент Грицюта Семен Данилович; асистент, доктор хімічних наук польської атестації Бартересевич Анна Олексіївна; кандидат хімічних наук, доцент Тришин Федір Гнатович; доктор, професор Зарубкинський Василь Сергійович; завідувач кафедри, доктор ветеринарних наук чеської атестації Холєвчук Михайло Ілліч; кандидат агрономічних наук, доцент Несміян Іван Никифорович; доцент кафедри,

Львівський інститут радянської торгівлі

Одеський інститут радянської кооперативної торгівлі

кандидат економічних наук Майборода Федір Михайлович; доктор економічних наук польської агедації, доцент Огоновський Володимир Петрович та ін. У 1947 р. у Львові відбулося об'єднання Інституту радянської торгівлі та Інституту кооперативної радянської торгівлі у Львівський торгово-економічний інститут.

Після війни відновлюється і система заочної освіти, у тому числі торговельної. Вагомою складовою для забезпечення економіки висококваліфікованими фахівцями було заочне навчання. У 1950 р. з 1 млн 230 тис. студентів СРСР 400 тис. складали студенти-заочники, які навчаються в 475 заочних вишах і відділеннях без відриву від виробництва. У тому числі фахівців готували в філіях всесоюзних заочних інститутів, а саме Всесоюзному заочному інституті радянської торгівлі (Всесоюзний інститут заочного навчання Наркомторгу СРСР в січні 1939 г. переіменований у Всесоюзний заочний інститут радянської торгівлі). Київський філіал Всесоюзного заочного інституту радянської торгівлі почав готувати фахівців з 1 вересня 1939 р. (відновлений у 1945–1946 н.р.). Зокрема, у НКП Всесоюзного заочного інституту радянської торгівлі у м. Києві. 1949–1950 н.р. вчилася — 346, вибуло — 88 студентів (або 25,4%). 1950–1951 н.р. вчилася — 342, вибуло — 68 (або 19,9%). 1951–1952 н.р. вчилася 352 студенти, вибуло — 41 (або 11,6%).

Фахівців середньої ланки готували технікуми радянської торгівлі та технікуми громадського харчування. З початку 1944–1945 н.р. в системі Наркомторгу УРСР функціонувало 7 технікумів в наступних містах: Вінниця, Ворошиловград, Львів, Харків, Одеса (технікуми радянської торгівлі), Львів і Сталіно (технікуми громадського харчування). В травні 1945 р. розпочалися заняття в Самбірському технікумі радянської торгівлі, а з початку 1945–1946 н.р. в Закарпатській області на базі Торговельної академії організовано Ужгородський технікум радянської торгівлі. У вказаних технікумах навчалось на кінець 1944–1945 н.р. 1403 студента. Заплановано також було відновити 11 із 18 шкіл торговельно-кулінарного учнівства із загальним контингентом в 2000 осіб.

На 1945 р. Народний Комісаріат торгівлі УРСР в цілому відновив мережу навчальних закладів галузі, зокрема, 2 інститути, 7 технікумів радянської торгівлі, 2 технікуми громадського харчування, 1 однорічну торговельну школу, 14 шкіл торговельно-кулінарного учнівства, 2 центральних курси і 24 навчально-курсівних комбінати.

У 1953 р. в черговий раз змінилася структура управління

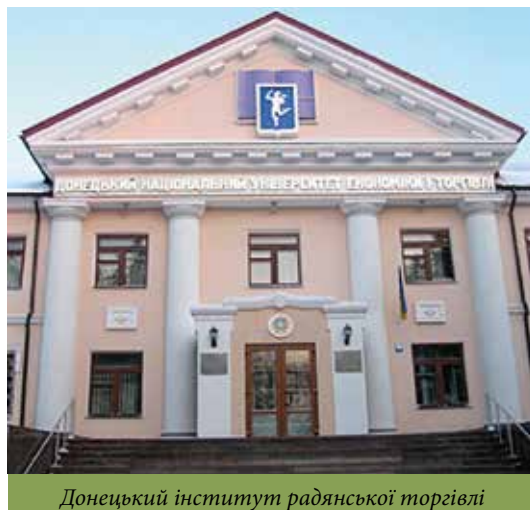
Харківський інститут радянської торгівлі

№ 883 від 12 листопада 1953 р. Харківський інститут радянської торгівлі передано з відання Міністерства культури СРСР у підпорядкування Міністерства торгівлі СРСР.

У 1953 р. Харківський інститут радянської торгівлі мав три факультети: торгово-економічний факультет (спеціальність «Економіка торгівлі»); обліково-економічний факультет (спеціальність «Бухгалтерський облік» із спеціалізаціями «Промисловий облік і аналіз», «Торговельний облік і аналіз»); товарознавчий факультет (спеціальність «Товарознавство промислових товарів і товарознавство харчових продуктів» із спеціалізаціями «Товарознавство промтоварів», «Товарознавство харчових продуктів»). Також діяло вечірнє відділення зі спеціальностями «Економіка торгівлі» та «Бухгалтерський облік».

За час існування Харківського інституту радянської торгівлі, з 1930 по 1953 рр., було випущено понад 4000 спеціалістів, у тому числі в післявоєнні роки 1500 чол. Значна кількість з них працювала в різних ланках державної і кооперативної торгівлі на відповідальних керівних посадах, багато з них на педагогічній і науковій роботі.

Серед провідних викладачів ХІРТ на 1953 р. були: директор інституту, кандидат економічних наук А.А. Байрачний; в.о. заступника директора з навчальної і наукової роботи, кандидат географічних наук, доцент А.М. Чегорян; декан торгово-економічного факультету, доцент М.І. Кац; декан обліково-економічного факультету, кандидат економічних наук Д.Є. Гулак; декан товарознавчого факультету, кандидат технічних наук Н.А. Тюрємова та ін. Склад студентів ХІРТ на 01.11.1953 р. характеризувався наступними даними: денне відділення — 1 курс — 260 чол., 2 курс — 240 чол., 3 курс — 212 чол., 4 курс — 207 чол., разом — 919 чол.; вечірнє відділення — 1 курс — 79 чол., 2 курс — 51 чол., 3 курс — 45 чол., разом — 175 чол.

Донецький інститут радянської торгівлі

Фахівців торговельної галузі вищої кваліфікації в Україні готували у 1956–1965 рр. в Харківському інституті радянської торгівлі, який 1959 р. було переведено до м. Сталіно (м. Донецьк) і названо Сталінським (Донецьким) інститутом радянської торгівлі. Оскільки 1959 р. філіали Всесоюзного заочного інституту радянської торгівлі передавалися стаціонарним вищим навчальним закладам, зокрема в Україні, Харківському інституту радянської торгівлі, то Київський філіал перепідпорядковувався ХІРТ. Згодом цей філіал став структурною одиницею Донецького інституту радянської торгівлі (ДІРТ).

На кінець 1964 р. в Україні функціонувало 132 вищих і 682 середніх спеціальних навчальних заклади, в яких навчалось більше 1 млн 200 тис. осіб. На 127 загальнотехнічних і загальнонаукових факультетах навчалось більше 150 тис. студентів. В стінах ДІРТ навчалось на початок 1965 р.: денна форма — 1665, вечірня форма — 1794, заочна — 7629 студентів. З цією кількістю студентів працював 331 викладач.

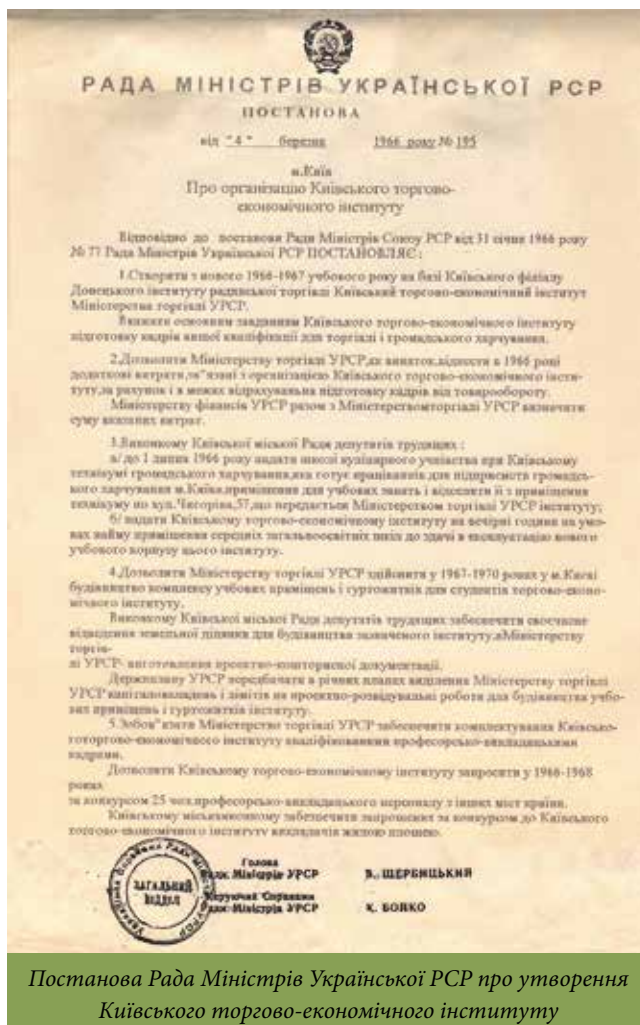
Донецький інститут радянської торгівлі в 1965 р. керував діяльністю Харківського вечірньо-заочного факультету, Київського вечірньо-заочного факультету, Запорізького філіалу, Одеського філіалу, Сімферопольського філіалу.

До створення торговельно-економічного інституту (станом на 15.07.1966 р.) Київський філіал Донецького інституту радянської торгівлі мав два факультети — торговельно-економічний і товарознавчий з такими спеціальностями:

- економіка торгівлі — бухгалтерський облік в торгівлі;
- товарознавство і організація торгівлі промисловими товарами;
- технологія і організація громадського харчування;
- машини і апарати харчових виробництв.

Філіал мав 4 кафедри: марксизму-ленінізму, хімії, економіки торгівлі і товарознавства промисловими і продовольчими товарами. На кафедрах працювало 79 штатних викладачів, з них:

- докторів, професорів — 1 чол.;
- кандидатів наук, доцентів — 17 чол.;
- старших викладачів — 14 чол.;
- викладачів та асистентів — 47 чол.

Постанова Рада Міністрів Української РСР про утворення Київського торговельно-економічного інституту

Крім того, працювало 70 чол. викладачів з погодинною оплатою праці.

Згідно із постановою Ради Міністрів СРСР № 77 від 31 січня 1966 р. Рада Міністрів Української РСР відповідно до Постанови від 4 березня 1966 р. № 195 утворила у підпорядкуванні Міністерства торгівлі Української РСР Київський торговельно-економічний інститут, на базі існуючого в м. Києві філіалу Донецького інституту радянської торгівлі. Наказ Міністра торгівлі Української РСР № 125 від 23 березня 1966 р. конкретизував умови створення нового вишу з 15 липня 1966 р.

Новий вищий навчальний заклад створювався з нового 1966–1967 навчального року на базі Київського філіалу Донецького інституту радянської торгівлі та став іменуватися Київський торговельно-економічний інститут Міністерства торгівлі УРСР. Передбачено до 1 липня 1966 р. надати школі кулінарного учнівства при Київському технікумі громадського харчування, яка готує працівників для підприємств громадського харчування м. Києва, приміщення для навчальних занять і відселити її з приміщення технікуму по вул. Чигоріна, 57, що передається Міністерством торгівлі УРСР інституту. Київському торговельно-економічному інституту надано на вечірні години на умовах найму приміщення середніх загальноосвітніх шкіл до здачі в експлуатацію нового навчального корпусу цього інституту. Міністерству торгівлі УРСР було доручено здійснити у 1967–1970 роках у м. Києві будівництво комплексу навчальних приміщень та гуртожитків для студентів Київського торговельно-економічного інституту. У постанові, підписаній В. Щербіцьким, зобов'язано Міністерство торгівлі УРСР забезпечити комплектування Київського торговельно-економічного інституту кваліфікованими професорсько-викладацькими кадрами. Надано дозвіл Київському торговельно-економічному інституту запросити у 1966–1968 роках за конкурсом 25 чол. професорсько-викладацького персоналу з інших міст країни.

Планувалося, що в Київському торговельно-економічному інституті уже у 1967 р. буде навчатися 7350 осіб чи, в перерахуванні на денну форму навчання, понад 3600 студентів. До 1970 р. контингент студентів мав перевищити 12,8 тисяч чоловік.

ВІД ПЕРШИХ КРОКІВ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ВИЗНАННЯ

В системі вищої освіти України Київський національний торговельно-економічний університет посідає одне з провідних місць. Давня історія закладу, постійно поповнюється новими здобутками в ім'я посилення вкладу у відродження економіки України, у розвиток суспільства, підвищення якості життя народу.

Політична незалежність, одержана Україною у 1991 р., ринкові нововведення, інтеграція у Європейське та Світове співтовариство обумовили зростання ролі невиробничої сфери у соціально-економічному розвитку країни. Активно включившись у реформування вищої освіти відповідно до нових вимог господарювання, науково-педагогічний колектив навчального закладу здійснив суттєві якісні перетворення у своїй діяльності. Університет пройшов шлях від галузевого інституту, підпорядкованого Міністерству торгівлі УРСР, до університету з національним статусом, став багатоструктурним навчально-науковим комплексом, ефективно виконує роль організаційно-методичного центру для інших навчальних закладів України щодо розробки та впровадження державних стандартів освіти, передових інноваційних технологій з підготовки сучасних висококваліфікованих фахівців для економіки, підприємництва, науки, інших галузей України. Університет гідно представляє Україну у міжнародному освітньому середовищі.

За період існування як самостійного вищого навчального закладу підготовлено понад 150 тис. фахівців для кадрового забезпечення організацій та підприємств зовнішньої і внутрішньої торгівлі, фінансової та банківської системи, захисту прав споживачів, митної служби, туризму, ресторанного і готельного бізнесу, виставкової діяльності, реклами тощо. Серед випускників університету — відомі державні діячі, дипломати, керівники підприємств, науковці, підприємці.

Як свідчать дослідження, історія університету як вищого навчального закладу розпочинається 1939 р. Його прообразом того періоду було Київське відділення Всесоюзного навчально-курсowego комбінату. Пізніше в м. Києві було створено філію (пункт навчально-методичної допомоги) Всесоюзного заочного інституту радянської торгівлі (м. Москва).

З поступовим звільненням території України від нацистської окупації

під час Другої світової війни швидко відновлювалося народне господарство України. Відразу після визволення м. Києва Наркомторг УРСР активно взявся за відродження системи торговельного обслуговування населення, забезпечення працюючих гарячим харчуванням. Це вимагало щонайшвидше налагодити підготовку фахівців для галузі торгівлі. Було поновлено діяльність Харківського інституту радянської торгівлі, цілого ряду технікумів. У 1946 р. поновив роботу Київський філіал Всесоюзного інституту радянської торгівлі. Однак в архівних матеріалах зазначається, що в 1946–1947 навчальному році цей філіал визначається як новий і станом на 15 жовтня 1946 р. число студентів нового прийому становило 60 осіб.

У зв'язку зі створенням у 1958 р. Міністерства торгівлі УРСР та підпорядкуванням йому навчальних закладів системи державної торгівлі, розташованих на території України, Київський філіал Всесоюзного заочного інституту радянської торгівлі спочатку було підпорядковано Харківському інституту радянської торгівлі, а згодом — Донецькому інституту радянської торгівлі (ДІРТ). Київський філіал на той час уже був досить великим навчальним підрозділом: у ньому навчалось 958 студентів, тоді як у головному інституті — 882. На кінець 1960–1961 навчального року тут працювало 10 кандидатів наук, з них 7 викладачів мали вчене звання доцента.

У Києві навчались студенти з Київської, Вінницької, Житомирської, Хмельницької, Львівської та інших областей та м. Києва. Філіал орендував приміщення технікуму радянської торгівлі за адресою вул. Чигоріна, 57. На той час, крім хімічної лабораторії, філіал не мав власних кабінетів з профілюючих дисциплін.

Помітний внесок у розвиток Київського філіалу зробив Клименко Петро Денисович, який керував цим

навчальним закладом з 1953 по 1965 рр. Кандидат економічних наук, доцент П.Д. Клименко 1936 р. закінчив Харківський інститут радянської торгівлі, за фахом товарознавець-економіст, мав великий досвід керівної роботи. Працював, зокрема, начальником Київського обласного управління місцевих торгів, заступником начальника Головного управління місцевих торгів м. Києва.

За рекомендаціями Міністерства торгівлі УРСР у філіалі було помітно

Будинок по вул. Чигоріна, 57, де розміщувався Київський філіал Донецького інституту радянської торгівлі

збільшено штат професорсько-викладацького складу. Працювало 93 викладачі, серед яких: В.І. Іваницький, І.І. Зарецький, К.Т. Янчев, Н.Ф. Дубонос, Г.І. Хархун, М.Є. Мельман, Л.І. Безпалый та інші.

Педагоги, крім викладацької роботи, брали участь у вирішенні актуальних наукових проблем на замовлення Міністерства торгівлі УРСР. Слід відзначити, що в ті роки існувало плідне співробітництво з науковцями Українського науково-дослідного інституту торгівлі та громадського харчування, з якими проводились спільні наукові дослідження, а також які залучались у філіалі до викладацької роботи. УкрНДІТТХ, як коротко називався цей науковий заклад, розміщувався в сусідньому будинку і це надавало зручності для співпраці обох закладів.

У 1963 р. вийшли друком навчальні посібники «Товарознавство продовольчих товарів», «Товарознавство плодів, овочів і вина» (автори — О.Г. Вищепан, М.Є. Мельман), розроблені наукові теми з проблем ефективності основних фондів та капітальних вкладень у державній роздрібній торгівлі, «Типи продовольчих та промислових магазинів державної торгівлі», «Застосування програмних методів у роздрібній торгівлі та їх економічне значення» (розробники: В.І. Іваницький, Н.Ф. Дубонос, П.Д. Клименко).

Київський філіал ДІРТ розвивався досить швидко й одразу набув певного авторитету в системі торгівлі України. В ньому пройшли підготовку багато керівників та фахівців центральних апаратів Міністерства торгівлі УРСР, Української спілки споживчих товариств, а також їх оптових контор, об'єднань, торговельних організацій та підприємств м. Києва. У 1963–1964 навчальному році Київський філіал ДІРТ реорганізовано у вечірньо-заочний факультет.

З часом виникла потреба у відкритті в Київському філіалі денної форми навчання, проте не вистачало необхідних навчальних приміщень. За підтримки керівництва ДІРТ деканом Київського факультету було порушено питання перед Міністерством торгівлі УРСР про будівництво в м. Києві навчального корпусу. Рада Міністрів УРСР ухвалила відповідну постанову від 17 липня 1965 р. «Про будівництво в м. Києві навчального приміщення для Київського факультету ДІРТ».

У 1965 р. відбулася зміна керівництва Київського факультету: на посаду директора призначено кандидата економічних наук Василя Кириловича Задорожного, який до цього працював директором Українського науково-дослідного інституту торгівлі та громадського харчування. На посаду заступника директора — Олексія Петровича Колчигіна, в минулому відповідального працівника апарату Міністерства торгівлі УРСР. Саме вони взяли активну участь у розробленні та узгодженні в державних органах влади необхідних документів щодо відкриття в столиці торговельно-економічного інституту.

Постановою Ради Міністрів СРСР № 77 від 31 січня 1966 р. було при-

йнято рішення про створення на базі Київського філіалу ДІРТ Київського торгово-економічного інституту (КТЕІ) з включенням до його складу Одеського та Чернівецького філіалів ДІРТ. У Постанові № 145 Ради Міністрів УРСР від 4 березня 1966 р. «Про організацію Київського торгово-економічного інституту» визначено: «Створити з нового 1966–1967 навчального року на базі Київського філіалу Донецького інституту радянської торгівлі Київський торгово-економічний інститут Міністерства торгівлі УРСР», дозволити Міністерству торгівлі УРСР здійснити у 1967–1970 рр. у м. Києві будівництво комплексу навчальних приміщень і гуртожитків для студентів торгово-економічного інституту.

Відповідно до вищевказаної постанови, виконкомом Київської міської ради депутатів трудящих доручалось забезпечити своєчасне виділення земельної ділянки для будівництва зазначеного інституту, а Міністерству торгівлі УРСР — виготовити проектно-кошторисну документацію.

Таким чином, офіційною датою створення Київського торгово-економічного інституту як самостійного вищого навчального закладу вважається 4 березня 1966 р. З цієї дати розпочався новий етап розвитку вищої торговельної освіти в Україні, а для новоствореного інституту — період швидкого розвитку та радикальних змін в організації та змісті підготовки висококваліфікованих фахівців.

Велику організаторську роботу щодо початку діяльності інституту здійснив В.К. Задорожний, призначений 26 березня 1966 р. виконувачем обов'язків ректора. На посаду проректора з навчальної роботи призначено Асонова Георгія Федоровича, проректором по заочному та вечірньому відділеннях став Колчигін Олексій Петрович.

У липні 1966 р. було затверджено організаційну структуру закладу. Економічний факультет формували кафедри економіки торгівлі та громадського харчування, політичної економії, бухгалтерського обліку і статистики, загальноекономічних дисциплін, марксизму-ленізму. Торговий факультет — кафедри товарознавства продовольчих товарів і технології приготування їжі, товарознавства промислових товарів, організації і техніки торгівлі та громадського харчування, хімії. Технологічний факультет — кафедри обладнання технології та проектування підприємств громадського харчування, вищої математики і фізики, загальнотехнічних дисциплін, іноземних мов, фізичного виховання.

Отже, у складі новоствореного інституту було 3 навчальних факультети та 14 кафедр, а також факультет підвищення кваліфікації керівних та інженерно-технічних працівників, Одеський та Чернівецький філіали.

Контингент студентів було сформовано за рахунок студентів Київського філіалу ДІРТ та нового набору на 1966–1967 навчальний рік. Загальна кількість становила 5923 особи, у тому числі за денною формою навчання — 441, вечірньою — 1357,

Арифмометр «Фелікс»

заочною — 4125 осіб. На перший курс було прийнято 1234 особи, у тому числі 269 осіб за денною формою навчання.

Підготовка фахівців проводилась за такими спеціальностями: «Економіка торгівлі», «Товарознавство і організація торгівлі промисловими товарами», «Товарознавство і організація торгівлі продуктовими товарами», «Бухгалтерський облік у торгівлі», «Технологія організації громадського харчування», а також за заочною формою навчання ще й «Машини і апарати харчових виробництв» з обмеженим контингентом студентів.

У перші роки існування інституту навчальні та лабораторні заняття проводились у приміщеннях, переданих інституту, та лабораторіях УкрНДІТТХ, що розміщувались на території Києво-Печерської лаври, а також у класах 7 київських шкіл.

Основою кадрового складу інституту стали викладачі Київського філіалу ДІРТ, а саме: П. Д. Клименко, Л. І. Безпалий, М. Є. Мельман, Г. Л. Хархун, Н. О. Дзюбак, О. П. Колчигін, Т. В. Василенко, О. В. Крайній, Л. В. Осадець, С. М. Маляев та інші. Однак не вистачало досвідчених висококваліфікованих викладачів з профільних дисциплін, а також кадрів для заміщення керівних посад. Тому в інститут було запрошено кращих і знаних на той час викладачів із Москви, Львова, Донецька, Харкова, Києва, Новосибірська. Професорсько-викладацький склад поповнювався докторами та кандидатами наук, серед яких: В. М. Кононенко, Є. О. Канарчук, В. І. Михайлов, Г. І. Лебедев, О. І. Здобнов, Р. О. Максименко, Н. В. Земнухова, Н. М. Ушакова, Є. А. Мірошніков, В. С. Ковешніков, В. Т. Колесніков, П. І. Новодержюшкін, Г. Б. Рудавська та низка інших.

Перший навчальний рік інститут розпочав організовано, зі сформованим в основному складом професор-

Скирда Тамара Іванівна — перший ректор Київського торгово-економічного інституту, професор, кандидат філософських наук, заслужений працівник вищої школи УРСР

сько-викладацького персоналу. Налагоджено навчальний процес, розроблені всі процедури його організації і проведення, в тому числі розклад занять, закріплення дисциплін за викладачами, розподіл навантаження та ін. Узгоджені питання оренди приміщень у київських школах, поповнено фонд навчальної та навчально-методичної літератури за рахунок надання допомоги з боку ДІРТ. Звичайно, мали місце великі труднощі через нестачу приміщень, навчально-методичних розробок, технічних засобів навчання, через складність контролю забезпечення навчання, тому що заняття проводились у три зміни в дев'яти будинках різних районів м. Києва. Та, незважаючи на непросту ситуацію, головним результатом було те, що інститут став діяти як повноцінний і самостійний вищий навчальний заклад.

Педагогічний колектив Київського торгово-економічного інституту, 1960-ті рр.

У жовтні 1966 р. ректором КТЕІ було призначено Тамару Іванівну Скирду, яка до цього працювала на керівних посадах у державних органах управління м. Києва, мала науковий ступінь кандидата філософських наук, неодноразово обиралась депутатом районної ради народних депутатів у Києві, Київської міської ради. Досвід роботи керівником, талант організатора, вміння працювати з кадрами були повною мірою використані нею задля становлення, розвитку та набуття авторитету Київського торгово-економічного інституту, очільником якого була упродовж 19 років.

Т.І. Скирда доклала зусиль, щоб перетворити інститут у провідний вищий навчальний заклад. Перш за все, нею було визначено кадрову політику з опором на високий професіоналізм, педагогічний хист, творчі здібності та моральну порядність працівників. Їй вдалося створити ядро керівників, викладачів, які з великим ентузіазмом виконували завдання щодо організації навчального процесу, розвитку наукової діяльності, розширенню зв'язків з організаціями та підприємствами галузі. У вирішенні нагальних питань Т.І. Скирда показувала приклади наполегливості, цілеспрямованості, гнучкості, особистої участі у проведенні організаційних і культурно-масових заходів.

Першими проректорами у цей період були: Г. Ф. Ассон — з навчальної роботи, В. К. Задорожний — з наукової роботи, О. П. Колчигін — з вечірнього та заочного навчання. Серед завідувачів кафедр були професори, доценти Г. Д. Діденко, К. Т. Янчев, В. І. Іваницький, В. Г. Горелкін, М. М. Кириєнко, І. К. Ушенко, М. Ф. Дубонос, Л. І. Безпалій, М. Є. Мельман, Б. М. Білий, Т. І. Колесніков, В. С. Бабенко, Є. О. Канарчук, Д. А. Чернявський. У штаті працювали 5 професорів та понад 50 кандидатів наук, доцентів.

Приділено увагу налагодженню координації діяльності деканатів, кафедр, інших підрозділів. Створено навчальний відділ на чолі з І. К. Гоголаном. Сформовано вчені ради інституту та факультетів. До інституту в 1968 р. було приєднано Вінницький філіал ДІРТ.

Прискореними темпами вирішувались питання, пов'язані з будівництвом для інституту навчально-лабораторного корпусу, гуртожитків та інших потрібних допоміжних будівель. З боку ректора Т.І. Скирди була активна участь та контроль за своєчасною розробкою проекту, одержання дозвільних рішень, організацією будівництва. Неоціненну допомогу в цьому надавали, зокрема, міністри торгівлі України Г. Л. Сахновський, В. Т. Старунський, керівники Київського міськвиконкому М. Й. Бурка, В. О. Гусев. За їх сприяння було своєчасно здійснено

Міністр торгівлі УРСР
Г. Л. Сахновський

Міністр торгівлі УРСР
В. Г. Старунський

відведення земельної ділянки площею 12 га, забезпечено фінансування будівництва та надання квартир запрошеним з інших міст викладачам.

Слід зазначити, що з боку Міністерства торгівлі УРСР періодично надавалась допомога в технічному оснащенні інституту, забезпечувалось фінансування наукових досліджень та впровадження в системі державної торгівлі наукових розробок. Міністерство проявило турботу щодо організації виробничої практики студентів, як у самому апараті міністерства, так і в низових структурах. Міністр Г. Л. Сахновський неодноразово особисто брав участь у «суботниках», пов'язаних з будівництвом корпусів інституту, які споруджувались методом народного будівництва.

У 1973 р. було завершено будівництво головного навчального корпусу. Інститут одержав нові навчальні приміщення загальною площею 30 тис. м², де було розміщено

Перший випуск економічного факультету Київського торгово-економічного інституту

Проект забудови Київського торгово-економічного інституту, який розробив КиївЗНДІЕП

47 лабораторій, 27 навчальних аудиторій, 25 кафедральних кабінетів та десятки допоміжних приміщень, необхідні для навчального процесу. Дещо раніше були збудовані 2 гуртожитки, студентська їдальня, організовано у приміщенні одного з гуртожитків інститутську бібліотеку з читальним залом.

Можна вважати, що в 1973 р. інститут одержав всю необхідну матеріально-технічну базу для своєї діяльності. Однак продовжувалось спорудження низки інших об'єктів, зокрема актовий зали, спортивного комплексу, оранжереї, господарського блоку, з плановим введенням у 1974–1975 рр.

Інститут з року в рік набирав оборотів своєї діяльності, зростала чисельність студентів, збільшувався штат професорсько-викладацького складу, вдосконалювалася організаційна структура. Приміром у 1972–1973 навчальному році в інституті функціонувало вже 18 кафедр. Викладацький склад нараховував 372 особи (разом з 3 філіалами), у т.ч. 6 докторів наук, 184 кандидати наук. Налагоджено підвищення кваліфікації викладачів, підготовку наукових кадрів через аспірантуру. Контингент студентів, які здобували освіту на денній формі навчання в 1973 р., нараховував 1783 особи. Підготовлено і випущено 1840 фахівців, з них 52 випускники одержали дипломи з відзнакою.

Вживалися заходи щодо вдосконалення організації навчального процесу, створення власних навчальних програм, навчально-методичних розробок, підручників та навчальних посібників. Здійснено перше закордонне відрядження викладачів до Лейпцизької вищої торгової школи (Німеччина) з метою вивчення досвіду організації навчального процесу.

В напрямку науково-дослідної роботи увагу викладацького складу було сконцентровано на проведенні досліджень з проблем підвищення рентабельності підприємств торгівлі, поліпшення планування на основі міжгалузевого балансу, зменшення товарних витрат по тарі, вдосконалення асортименту товарів тощо. Впроваджено результати 31 наукової розробки. Видано 5 тематичних збірників наукових праць. Студенти інституту взяли участь у виставці науково-технічної творчості молоді і були нагороджені грамотою Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти СРСР.

Авторським колективом науковців інституту на чолі з професором І.І. Корольковим було розроблено проект Генеральної схеми управління торгівлею в Україні, який

був схвалений Урядом УРСР. Викладачі кафедри товарознавства продовольчих товарів на чолі з завідувачем кафедри В.Т. Колесніковим активно займалися розробкою пропозицій щодо впровадження в системі торгівлі контейнерних засобів транспортування та збереження продовольчих товарів. Кафедрою економіки торгівлі і громадського харчування під керівництвом професора В.І. Іваницького досліджувались проблеми планування та підвищення ефективної торгівлі. Вперше видано підручник «Економіка радянської торгівлі», який мав велику популярність, став настільною книгою для студентів і викладачів.

Доцентом В.Г. Горелкіним успішно виконані розробки щодо організації єдиного розрахункового центру в м. Києві на основі машинної обробки розрахунків з покупцями за товари. Активно займалися науковими дослідженнями професори В.К. Логвиненко, О.О. Нестеренко, доценти Є.О. Конарчук, О.Л. Турковський, Г.В. Митрофанов, Г.Б. Рудавська, В.М. Мурашко, С.П. Коломацька та інші.

За десять років в інституті подвоїлась чисельність контингенту студентів, які навчалися за денною формою навчання і збільшилась чисельність аспірантів, у 1,5 разу збільшився книжковий фонд бібліотеки, який вже нараховував понад 330 тис. томів. Кількість кафедр зросла до 25, був відокремлений Одеський філіал. Помітно відбулося поліпшення якісного складу професорсько-викладацького персоналу, серед якого кількість професорів зросла до 17 осіб, доцентів — до 176 осіб.

Значна увага керівництва інституту приділялася вирішенню побутових питань для студентів. Зокрема, облаштовано гуртожитки, створено кафе «Юність», впро-

Міністр торгівлі УРСР Г.Л. Сахновський та викладачі на будівництві інституту

ваджено прогресивні технології в ідальні для приготування їжі та обслуговування студентів. Розгорнуто активну культурно-масову та фізкультурну роботу. До інституту стали часто приїжджати делегації з інших республік, областей і міста Києва, щоб ознайомитись з досвідом створення побутових умов та проведення виховної роботи серед студентської молоді.

Київський торгово-економічний інститут здобув авторитет у системі торгівлі України, його випускники в практичній діяльності показували глибокі знання економіки, товарознавства, технології громадського харчування, активно діяли задля підвищення ефективності роботи підприємств та галузі торгівлі в цілому.

У серпні 1985 р. відбулася зміна керівництва інституту. На посаду ректора було призначено доктора економічних наук, професора Івана Терентійовича Майбороду, який пропрацював на цій посаді лише 2 роки.

У 1987 р. на конкурсних засадах на посаду ректора КТЕІ було обрано кандидата економічних наук Віктора Івановича Невесенка, який до цього обіймав посаду проректора цього інституту, а раніше працював 4 роки на посаді директора Республіканського проектно-технологічного інституту торгівлі та громадського харчування Міністерства торгівлі УРСР. Маючи досвід організаторської роботи, В.І. Невесенко активно долучився до процесу адаптації діяльності навчального закладу до вимог перебудови економіки. За його ініціативи було прийнято ряд рішень, спрямованих на вдосконалення організаційної структури управління, формування студентського контингенту, підвищення якості професійної підготовки студентів. Відкрито, зокрема, підготовку фахівців за рядом нових спеціальностей і спеціалізацій. Започатковано прийом студентів за договорами з юридичними і фізичними особами. Проведено ряд заходів щодо вдосконалення навчальних планів і програм, розвитку індивідуальних занять під керівництвом викладачів, впроваджено ректорський контроль знань студентів. Розпочато використання у навчальному процесі комп'ютерного обладнання. Розроблено програму перспективного розвитку фізкультурно-спортивної роботи в інституті.

Студенти і ректор на будівництві навчального корпусу

Пам'ятний ключ, що ознаменував відкриття нового корпусу по вул. Кіото

Період 1988–1990 рр. був характерний активізацією науково-дослідної роботи в інституті, кількість наукових розробок на основі госпрозрахунку була збільшена на чверть. Заслугують на увагу такі розробки, як «Розвиток виробництва біологічно-повноцінних харчових продуктів на ос-

нові комплексного використання сировини та зниження її витрат», «Тара-обладнання», «Біотехнологія» тощо.

З проголошенням незалежності України, за умов переходу економіки на ринкові принципи господарювання та суттєвих змін у соціальному облаштуванні суспільства, постала проблема реформування освіти. Прийнятий Верховною Радою Закон України «Про освіту» визначив основні напрями реорганізації системи підготовки кадрів відповідно до нових вимог соціально-економічної трансформації суспільства та інтеграції до світової спільноти. Колектив Київського торгово-економічного інституту одним із перших відгукнувся на виклики часу, розпочав активну роботу щодо перебудови діяльності інституту відповідно до нових завдань.

Саме в той складний, переломний час на посаду ректора призначено Анатолія Антоновича Мазаракі, кандидата економічних наук, доцента, випускника КТЕІ 1972 р., який до цього мав великий досвід наукової, організаторської роботи, здобутої під час роботи старшим науковим співробітником у Раді по вивченню продуктивних сил АН України, заступником генерального директора з наукової роботи НВО «Торгпрогрес» Мінторгу УРСР, а також на посаді декана й першого проректора КТЕІ.

Особливістю цього періоду було й те, що інститут вийшов із системи Міністерства зовнішніх економічних зв'язків та торгівлі і був підпорядкований безпосередньо Міністерству освіти України, що мало позитивне значення з точки зору нормативного та організаційно-методичного забезпечення діяльності навчального закладу.

Головною метою ректорату на той час було визначення місця та ролі інституту у соціально-економічних перетвореннях, розробка стратегії розвитку для забезпечення економіки висококваліфікованими фахівцями нової генерації. З цією метою впроваджується нова організаційна структура інституту з 6 факультетами. Утворено кафедри зовнішньоекономічної діяльності, фінансів і банківської справи, ряд кафедр реорганізовано. Відкриті нові спеціальності — маркетинг, менеджмент у виробничій і невиробничій сферах, зовнішньоекономічної діяльності, комерційне право, фінанси, банківська справа, облік і аудит, товарознавство і експертиза у митній справі.

Взято курс на докорінну зміну змісту навчання, інтенсивний перехід до нових активних форм та засобів педагогічної практики, підготовки нових підручників, навчальних посібників, іншого навчально-методичного забезпечення. Вперше започатковано у викладацькому процесі опорні конспекти. Перебудові навчального процесу сприяла розробка і реалізація 4-х комплексних програм удосконалення організації та змісту освіти,

Технологи в кабінеті графіки

Практичні заняття в кабінеті торгової техніки

з включенням до них конкретних завдань щодо впровадження новітніх технологій навчання, комп'ютеризацію навчального процесу, розробку і видання навчального забезпечення зі змістом, що відображає умови ринкового господарювання.

Важливим напрямом роботи ректорату була реалізація кадрової політики, суть якої полягала, по-перше, у формуванні кадрового складу з урахуванням педагогічної і наукової перспективи, поповнення його здібною молоддю при чуйному ставленні до ветеранів; по-друге, в мотивуванні викладацького складу на опанування теорії ринкової економіки, нових поглядів на суспільні відносини, на прискорене вивчення зарубіжного досвіду педагогічної практики, тобто всього того, чим є реформування освіти. Кадрова робота проводилась виважено, але спрямована на творче зростання викладачів, з активізацією роботи аспірантури і докторантури, запрошенням до інституту провідних учених з інших вищих навчальних закладів. В результаті, вже у 1994 р. чисельність професорсько-викладацького складу зростає до 377 осіб, серед яких було 8 академіків, 8 членів-кореспондентів академії наук України, 36 докторів наук, професорів, 170 кандидатів наук, доцентів. Шість викладачів-науковців мали почесні звання України.

Прискорився й розвиток міжнародного співробітництва: встановлено творчі зв'язки з 10 закордонними закладами Болгарії, ФРН, В'єтнаму, Польщі, КНР, США, Італії. Велика група викладачів пройшла стажування за кордоном, 10 студентів навчалися у Грейслендському коледжі та на курсах Інституту економіки і організації Віденського університету (США).

У квітні 1994 р. інститут успішно пройшов державну акредитацію і одержав найвищий, IV рівень акредитації. На його базі сформовано науково-методичну комісію Міністерства освіти України з торгівлі. Головою цієї комісії призначено ректора КТЕІ А. А. Мазаракі, вченим секретарем — Є. М. Воронову, завідувача кафедри зовнішньоекономічної діяльності. Створення цієї комісії відкрило КТЕІ можливості зайнятися питаннями перспективного розвитку і вдосконалення системи підготовки кадрів торговельно-

економічного профілю, об'єднати в цьому напрямку зусилля споріднених навчальних закладів.

В інституті тим часом було розроблено концепцію підготовки фахівців за схемою ступеневої освіти, розпочато підготовку науково-методичних комплексів (НМКД), створено авторські колективи для підготовки нових підручників, навчальних посібників, програм та курсів. В рамках новоствореної схеми НМК викладачі інституту активно здійснювали розробку і впровадження нового покоління галузевих стандартів освіти з напрямку «Торгівля», включаючи освітньо-кваліфікаційні характеристики фахівців (ОКХ) та освітньо-професійні програми (ОПП).

Успіхи колективу КТЕІ у реформуванні освіти, підготовці висококваліфікованих фахівців здобули визнання держави. 29 серпня 1994 р. постановою Кабінету Міністрів України № 592 на базі КТЕІ було створено Київський державний торговельно-економічний університет. Підвищення державного статусу навчального закладу надало новий імпульс для розвитку і вдосконалення. У сформованих напрямках розвитку діяльності в умовах державного університету червоною стрічкою були визначені такі завдання як поглиблення реформування

освіти із запровадженням новітніх методів викладання; створення економічного полісу з формуванням етапної структури підготовки та перепідготовки фахівців з інтегрованим об'єднанням зусиль однорідних навчальних закладів, організацій, підприємств за принципами зацікавленості, взаємодії та підтримки підготовки фахівців, а також проведення наукових досліджень; зміцнення позицій на ринку освітніх послуг як основи конкурентоспроможності; вжиття комплексу заходів щодо популяризації і визнання університету на міжнародному рівні. Таким чином, колектив університету брав на себе відповідальність за забезпечення суттєвих якісних перетворень в підготовці кадрів торговельного профілю, а також поставив перед собою амбітну мету увійти до кола провідних вищих навчальних закладів у країні. Оцінюючи темпи і розмах накреслених перетворень, університет визначив, по суті, стратегію на випередження. Як показав час, з цими завданнями колектив закладу успішно впорався.

Ректор Київського національного торговельно-економічного університету, доктор економічних наук (1995), професор (1994), академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України (1995)

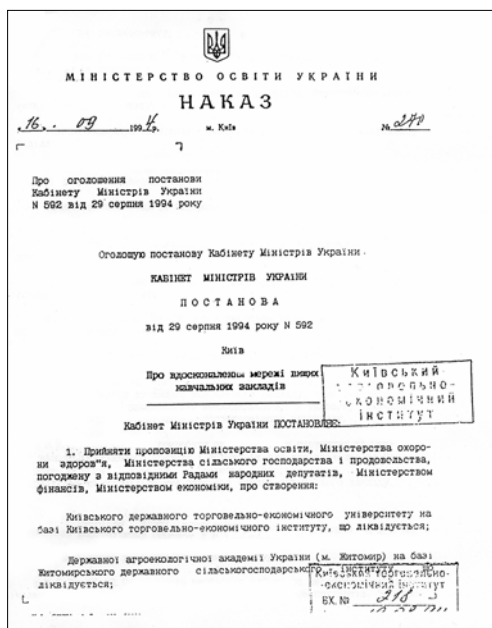

В університеті були широко проведені структурні зміни та вдосконалення, вжито заходів щодо підвищення рівня керівництва та координації діяльності на головних ділянках роботи. Створено факультет банківської справи, кафедри правознавства і комерційного права, Центр ділової іноземної мови, Навчально-методичний відділ, Центр з сертифікації продукції послуг та систем якості, низку інших підрозділів. Розширено мережу регіональних навчальних закладів у складі університету. Так, створено Ужгородський навчальний центр, Коломийський економіко-правовий коледж, приєднано Вінницький технологічно-економічний, Хмельницький економічний, Одеський комерційний технікуми з перетвореннями їх у коледжі, а також Перше та Друге вищі професійні училища у м. Києві.

Проведено подальшу реструктуризацію спеціальностей і спеціалізацій, переглянуто структуру навчального часу в бік його збільшення для самостійної роботи студентів. Введено нові спеціальності та спеціалізації, такі як «Державні фінанси», «Казначейська справа», «Фінанси підприємства», «Ревізія і контроль», «Рекламний бізнес», «Менеджмент туристичної індустрії», «Експертиза товарів та послуг», «Фінансове посередництво» та інші.

Проведено комплекс заходів щодо реалізації Болонського процесу на шляху міжнародної інтеграції, запроваджено двоциклову схему підготовки бакалавр-магістр, оцінювання знань за впровадженою трансферною шкалою, нову систему моніторингу якості підготовки фахівців.

У 1990-х рр. в Київському державному торговельно-економічному університеті сформовано наглядову раду. До її першого складу увійшли: Пирожков Сергій Іванович — директор Національного інституту проблем міжнародної безпеки (2001–2007), Надзвичайний і Повноважний Посол України у Республіці Молдова (2007),

заступник Секретаря Ради національної безпеки та оборони (голова наглядової ради); Зайчук Валентин Олександрович — керівник Апарату Верховної Ради України (заступник голови наглядової ради); Кремень Василь Григорович — президент Національної академії педагогічних наук України (заступник голови наглядової ради); Геєць Валерій Михайлович — директор Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України»; Засульський Микола Васильович — президент Київської торгово-промислової палати; Копиленко Олександр Любимович — директор Інституту законодавства Верховної Ради України (2002–2013), член Центральної виборчої комісії України (2013); Николаєнко Станіслав Миколайович — міністр освіти і науки України (2005–2007), голова Всеукраїнської громадської організації «Громадська рада освітян і науковців України» (з 2005 р.); Савицький Валентин Вікторович — народний депутат України (IV скликання), президент Асоціації випускників КНТЕУ; Самчишин Олег Тимофійович — президент Української асоціації споживачів (за згодою); Симоненко Валентин Костянтинівич — голова Рахункової палати України (2003–2011); Сениц Павло Миколайович — заступник голови правління Національного банку України (2000–2011), директор Дирекції з забезпечення проведення навчання персоналу та організації інформаційно-бібліотечного обслуговування (з 2011 р.); Смолій Валерій Андрійович — директор Інституту історії України НАН України, член президії Національної академії наук України; Філонюк Олександр Феодосійович — голова ради Ліги страхових організацій України; Яцків Ярослав Степанович — директор Головної астрономічної обсерваторії.

Продовжувалася перебудова організації підготовки фахівців з акцентом на інтенсифікацію навчального

Візит Київського міського голови Л.Г. Косаківського до КТЕІ

Вручення почесної відзнаки Київського міського голови

процесу. В цьому напрямі проводились різні експерименти, спрямовані на підвищення мотивації навчання студентів, запровадження системи рейтингового контролю, постійно вносились зміни в діючі навчальні плани з врахуванням поповнення дисциплін новим змістом відповідно до варіативних частин державних стандартів освіти. Якщо в 1992 р. навчальний заклад працював за 20–25 навчальними планами, то через 5 років в університеті їх було 210. Створені НКМД і НМКС по кожній дисципліні та спеціальності.

Чисельність студентського контингенту зросла до 16,7 тис. осіб, або майже втричі. У 1999–2000 навчальному році підготовлено і випущено — 2816 молодих фахівців (удвічі більше).

Активно працювала започаткована в 1994 р. Вища школа педагогічної майстерності для опанування молодими викладачами новітніх навчальних технологій. Щороку цю школу закінчували до 50 осіб.

Наступний крок вперед зроблено щодо інформатизації навчального процесу. В цьому напрямку суттєво покращено роботу щодо створення і видання підручників, навчальних посібників, інших навчально-методичних матеріалів. Створено видавничий центр, оснащений сучасною і потужною поліграфічною технікою, сформовано редакторську дільницю. Вченою радою університету було ухвалено Положення про підготовку та видання літератури, що забезпечило упорядкування всіх питань забезпечення навчальними виданнями студентів як університету, так і регіональних навчальних закладів. Запроваджено матеріальне заохочення авторів творів.

Щорічно стало видаватись понад 500 різних навчально-методичних матеріалів, в т.ч. підручників і навчальних посібників, опорних конспектів.

Реалізуючи комплексну програму наскрізної комп'ютеризації, створено АРМ фахівця по кож-

Візит А.П. Яценюка

ній випусковій кафедрі, комп'ютерний комплекс з локальними мережами, започатковано центр з вивчення штрихкової системи маркування та управління товарним рухом за допомогою ПЕОМ. Парк комп'ютерної техніки зріс кількісно у 5 разів. Понад 700 комп'ютерів залучено у навчальний процес у 30 комп'ютерних класах і лабораторіях. Для координації роботи створено інформаційний центр.

Проведено велику роботу щодо розвитку та перетворення бібліотеки у бібліотечно-інформаційний центр. Автоматизовано обслуговування, пошук літератури, забезпечено вихід до світової мережі Інтернет, суттєво збільшено книжковий фонд, в т.ч. фонд іноземної літератури оригінальними мовами. Для потреб читачів щорічно передплачувалося широкий перелік періодичних видань, журналів і газет.

Велика увага приділялась вдосконаленню виховної роботи у студентському середовищі. Використовувались різноманітні заходи, спрямовані на підвищення загальної культури, формування ціннісних орієнтирів, розвиток спорту та підтримання здоров'я шляхом занять у фізкультурних секціях за вибором. Налагоджено роботу психологічної служби. Активовано діяльність органів студентського самоврядування, викладачів-наставників, започатковано газету «Університет і час». Як результат, у студентському середовищі все більше поширювався рух за здоровий спосіб життя, прищеплення духовності, милосердя, єднання на принципах патріотизму, моральних якостей особистості.

В університеті було актуалізовано наукове розв'язання проблем економіко-організаційної перебудови торгівлі, масового харчування, готельного господарства, туризму в ринкових умовах; розвитку зовнішньоекономічної діяльності, антимонопольної політики; удосконалення обліку, аудиту, фінансово-кредитної та банківської

Лабораторні дослідження

систем, розвитку нових харчових технологій переробки та зберігання продукції, а також шляхи модернізації вищої освіти.

Результати досліджень регулярно обговорювались на різного рівня конференціях, симпозіумах, круглих столах, семінарах за участю зарубіжних науковців. Наприклад, у 1999 р. було проведено 6 конференцій, з них 3 міжнародні, оприлюднено 780 наукових доповідей. Широкий резонанс мала конференція на тему «Економічна теорія: сучасна парадигма та її еволюція на порозі XXI ст.», яка зібрала науковців з 12 країн та провідних дослідників з Національної академії наук, багатьох університетів України.

Дослідження минулих років та зростання авторитету вчених сприяло тому, що в університеті було збільшено кількість наукових шкіл, керівниками яких стали доктори наук, професори І. О. Бланк, М. Т. Білуха, В. А. Колтунов, А. А. Мазаракі, В. Ю. Міцик, Г. Б. Рудавська, Н. М. Ушакова, Н. О. Голошубова та ін.

У 1994–1999 рр. захистили докторські дисертації А. А. Мазаракі, В. Д. Базилевич, М. І. Пересічний, М. С. Кармазіна, О. А. Корольов, В. Т. Сусіденко, С. В. Сняжков, М. П. Орлов, Н. Я. Орлова, Г. М. Комаров, В. О. Шевчук та ін. Всього було захищено 87 дисертацій.

Помітні результати одержало міжнародне співробітництво. З метою розширення ділових зв'язків та координації діяльності університет увійшов до складу міжнародних та всеукраїнських асоціацій, товариств, інших науково-громадських об'єднань, в тому числі таких як Міжнародне товариство товарознавців і технологів (м. Відень, Австрія), Європейська асоціація рекреації і відпочинку (м. Білефельд, Німеччина), Українська асоціація маркетингу, Асоціація кулінарів України, Торгово-промислова палата України та ін.

Загалом, коло закордонних партнерів було сформоване: укладені багатострокові договори з 51 навчальним закладом 17 країн. Спільно з Вищою школою готельного господарства Ерезмус (Брюссель, Бельгія) упродовж кількох років здійснюється проект в галузі підготовки фахівців для готельного бізнесу та туризму.

Спільно з Державним казначейством України та Міністерством економіки фінансів і промисловості Франції розроблялась навчально-методична програма з підготовки і перепідготовки кадрів для Державного казначейства України, яка успішно реалізована в нашому університеті.

Завдяки співробітництву з Вищою інженерною школою м. Сент-Етьєн (Франція) в університеті відкрито Центр ділової іноземної мови, де на магістерському рівні розпочато підготовку фахівців з перекладу.

Видання Київського національного торговельно-економічного університету

Стала робочою нормою участь університетських викладачів, науковців у міжнародних конференціях, семінарах, виставках, налагоджено стажування студентів за кордоном, зокрема в навчальних закладах Чехії, Греції, Франції, Німеччини, Бельгії, Туреччини, Росії, а також прийом на навчання іноземних громадян в нашому університеті.

За період існування навчального закладу в статусі державного суттєво оновлено матеріальну базу, приведену у сучасний вигляд аудиторії, лабораторії, службові та допоміжні приміщення. Створені сприятливі умови для роботи і навчання, задоволення побутових потреб та забезпечення харчування. Побудовано новий гуртожиток для аспірантів.

В результаті цілеспрямованої роботи колективу, університет перетворився у потужний науково-навчальний

Нарада ректора з представниками студентського самоврядування

центр економічної освіти, посів лідерське місце серед вищих навчальних закладів підприємницького напрямку, помітно зросла його привабливість для молоді та авторитет серед робітників, університет став багатоструктурним комплексом із розвинутою ступеневою освітою, інноваційним центром, відомим на міжнародній арені. Вагомий внесок у досягнення здобутків у розвитку університету в 1994–2000 рр. зробили члени ректорату: ректор А. А. Мазаракі, проректори Н. М. Ушакова, В. Д. Базилевич, В. Д. Кучеренко, декани Н. М. Гуляєва, А. Д. Бутко, Н. К. Кисляк, О. П. Корольчук, М. І. Пересічний, В. М. Торопков, І. В. Смолін; завідувачі кафедр Є. М. Воронова, В. К. Логвиненко, Л. В. Николаєва, Г. В. Митрофанов, В. Ю. Міцик, А. Г. Латигіна, І. І. Корольков, С. І. Булгакова, М. С. Порядков, Н. П. Тихонова, Є. В. Тищенко та інші.

Указом Президента України від 11 вересня 2000 р. Київському державному торговельно-економічному університету надано статус національного. Ця подія викликала в колективі піднесення за високу оцінку діяльності навчального закладу, відкрила нові горизонти для подальшого розвитку, посилення впливу університету на соціально-економічні процеси в суспільстві. Враховуючи це, університет поставив перед собою на майбутній період більш високі та відповідальні завдання.

Період діяльності університету в статусі національного відзначається реалізацією курсу на модернізацію освіти, більш активним переходом до інноваційної моделі задля забезпечення високих якісних показників за всіма напрямками роботи, закріпленням лідерських позицій в системі вищої освіти, активним реагуванням на зміни у потребах ринку праці на сучасних висококваліфікованих фахівців. На це зорієнтована започаткована в університеті система управління якістю, яка відповідає міжнародним та національним стандартам, ефективність якої щорічно підтверджується аудитом державного органу сертифікації.

В основу сформованої на період до 2020 р. стратегії розвитку університету було покладено концепцію виходу на новий рівень розуміння процесів, які відбуваються у глобальному вимірі, місця нашої країни та її поступу у світове та європейське економічне і соціокультурне співтовариство, а також більш усвідомлене ставлення до ролі і відповідальності університету як складової системи національної освіти. Виходячи з цього, сформовано місію «Працюємо для нинішнього та майбутнього покоління», започатковано нову символіку (прапор, герб), які наголошують на сутності та особливостях освітнього та наукового напрямів діяльності.

Університет розширив перелік професійних спрямувань, спеціальностей, додав такі сфери, як страхова справа, реклама та зв'язки з громадськістю, конкурентна політика, захист прав споживачів, психологія, менеджмент інноваційної діяльності та інші.

У структурі університету створено Центр навчально-тренінгових форм, Інститут вищої кваліфікації, Французько-Український інститут управління, низку інших структурних підрозділів, реорганізовано відповідно до нових завдань підрозділи доувзівської підготовки, навчання іноземних громадян. Мережа регіональних на-

вчальних закладів поповнилася Харківським та Ужгородським торговельно-економічними інститутами, Бурштинським, Житомирським коледжами та коледжем у м. Києві. Нині їх нараховується 16 з різними рівнями акредитації. Ці навчальні заклади повною мірою інтегровані до університету в питаннях освіти, змісту і організації навчального процесу, інформаційного забезпечення, реалізації кадрової політики.

Процес підвищення ефективності системи управління, органічного поєднання її з поставленими цілями та мобілізацією ресурсів знаходиться під повсякденною увагою вченої ради та ректорату. І це надає нових імпульсів творчої енергії для досягнення більш високих результатів.

Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 р. до КНТЕУ приєднано Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі. На виконання рішення Уряду, на базі цього вищого навчального закладу створено факультет міжнародної торгівлі та права. В університеті проведено реорганізацію діючої організаційної структури з уточненням назв факультетів, окремих кафедр відповідно до напрямів підготовки кадрів. Нова організаційна структура відкрила нові горизонти та можливості, у тому числі для посилення інтеграції до європейської освітньої спільноти.

На базі університету, і за участі його вчених, успішно функціонують представництва Міністерства освіти і науки України та інші підрозділи, в тому числі 3 науково-методичної комісії, технічний комітет стандартизації № 118 «Послуги торгівлі ресторанного господарства, туристичні та виставкові».

В університеті нині навчається понад 34 тис. студентів, у тому числі 18 тис. за денною формою навчання, з них у базовому закладі — 12,7 тис. студентів. Підготовка фахівців здійснюється за 17 напрямками, 26 спеціальностями, 50 спеціалізаціями.

Завдяки високопрофесійній підготовці фахівців та високому рівню працевлаштування випускників університет все більше приваблює молодь. За результатами вступної кампанії в 2014 і 2015 роках університет посідав перше місце серед ВНЗ України за кількістю заяв на одне бюджетне місце. Нині посідає перше місце серед економічних навчальних закладів за кількістю поданих при вступі заяв.

За вагомі здобутки в реформуванні освіти — розвитку її якості, змісту та професійної спрямованості університет двічі нагороджено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України. Заклад неодноразово відзначався золотими та срібними медалями на всеукраїнських щорічних освітніх виставках, що проходили в 2001–2008 рр., зокрема в номінаціях «Інноваційні технології у навчанні», «Науковий супровід запровадження державних стандартів освіти», «Кращий дизайн виставочного стенду та реклами навчального закладу». Визнавався лідером освіти, а також протягом останніх років у авторитетних рейтингах навчальних закладів України «ТОП-200 Україна», «Компас» посідає місця у першій десятці ВНЗ України і третє місце — за рівнем підготовки фахівців з економічних спеціальностей.

Університет сформував стійкі і плідні творчі взаємодії з рядом міністерств, відомств, багатьма організаціями-партнерами, що активно сприяє координації зусиль, актуалізації освіти, наповнення його змісту адресним професійним та психолого-адаптивним контекстом, що забезпечує підвищення якості підготовки фахівців та їх успішне працевлаштування. З кожним роком, особливо за останній період, зросли запити на випускників від багатьох роботодавців.

Досягнуто визнання в міжнародному освітньо-науковому середовищі. У 2006 р. заклад прийнято до все-світньо відомої Великої хартії університетів, загалом має членство у 12 престижних міжнародних асоціаціях, товариствах, науково-громадських організаціях, а також довгострокові договори більше ніж зі 100 вищими навчальними закладами, асоціаціями 32 країн світу.

У 2000 р. створений Французько-Український інститут управління на основі співпраці з Економічним університетом Клермон-Ферран. За останні 15 років функціонування інститут підготував понад 400 фахівців із врученням їм державних дипломів Франції різного кваліфікаційного рівня.

В рамках Європейського Союзу, а також співпрацюючи з університетами-партнерами, організаціями і державними установами таких країн, як Франція, Німеччина, Польща, Угорщина, Греція, Італія, Португалія, Румунія, Китай, Росія, Білорусь, Молдова, університет бере участь у реалізації низки проектів, спрямованих на модернізацію освіти, забезпечення мобільності студентів та викладачів відповідно до Болонського процесу в галузі права, державного управління, бізнес-досліджень, менеджменту, економіки.

За ініціативою ректора започатковано англomовні програми для українських та іноземних громадян за ОКР «магістр» за спеціальностями «Менеджмент ЗЕД», «Менеджмент туристичного бізнесу», «Фінанси підприєм-

КНТЕУ на щорічній виставці «Сучасна освіта»

ства». У 2014–2015 рр. збільшено кількість англomовних програм до шести. Ці програми вже опанували 114 студентів. Реалізація англomовних програм обумовлює розширення виходу КНТЕУ на закордонні освітні ринки, активне використання дистанційних технологій, розширення контингенту іноземців, які здобувають освіту в університеті, чисельність яких нині перевищила 200 осіб.

З урахуванням зростаючих потреб сфери економіки у високоосвічених управлінських кадрах в університеті створено ефективну систему перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців (освіта для дорослих) на базі Інституту вищої кваліфікації. За період з 2000 р. (року створення) інститут здійснив навчання понад 20 тис. фахівців, другу вищу освіту здобули більше 4 тис. осіб, з них 360 за програмою «Українська ініціатива», підвищили кваліфікацію понад 11 тис. осіб з напрямку «Державне управління» та за професійними програмами для сфери бізнесу.

Зусиллями ректорату та особисто директора Інституту вищої кваліфікації, кандидата економічних наук

Спортивний комплекс Київського національного торговельно-економічного університету

Підписання довгострокової угоди про співпрацю між КНТЕУ та Об'єднанням організацій роботодавців України

Візит П. О. Порошенка до КНТЕУ

К. С. Шклярчук інститут значно розвинувся, здобув авторитет серед міністерств, відомств, роботодавців через забезпечення високої якості навчання, осучаснення програм та змісту освіти, адаптованої до європейських вимог та практики господарювання і управління.

Успішно реалізуються програми MBA, в тому числі національна програма «Магістр бізнес-адміністрування», українсько-німецька програма MBA «Європейський менеджмент» — СеМВА (спільна з ESCP-EAP Європейською школою менеджменту, м. Берлін), а також низка корпоративних програм для управлінських бізнес-структур.

Накопичений за минулі роки науковий потенціал та досвід організації проведення досліджень активно реалізується у вирішенні нагальних проблем соціально-економічного розвитку України. Пріоритетними напрямками наукової діяльності є розвиток сфери товарного обігу, зовнішньоекономічна діяльність України в контексті міжнародної інтеграції, стратегічні напрями розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства, підвищення ефективності функціонування бюджетної, банківської систем, теорія і практика товарознавства та захисту прав споживачів тощо.

Науковці університету брали безпосередню участь у законотворчості, розробці проектів законів та урядових нормативних актів, в тому числі проектів законів України «Про внутрішню торгівлю», «Про захист прав споживачів», окремих положень Податкового кодексу України,

Підписання угоди про партнерство між КНТЕУ та Українською торговою асоціацією

Концепції державної споживчої політики та багатьох інших.

Результативною є участь у науковому забезпеченні розробки державних стандартів вищої освіти в рамках науково-методичних комісій Міністерства освіти України, які створені на базі університету. У 2014 р. відзначено 20-річчя плідної діяльності КНТЕУ в цих комісіях.

Щорічно науковцями університету виконується близько 150 науково-дослідних робіт, впроваджується понад 50 завершених розробок, реєструється від 30 до 70 патентів на винаходи, одержаних розробниками науково-дослідних робіт.

Результати досліджень оприлюднюються в різного роду виданнях, зокрема монографіях, обговорюються на міжнародних, всеукраїнських та університетських конференціях, симпозіумах, круглих столах, виставках. Кількість щорічних наукових видань зростає майже удвічі. У 2014 р. видано 85 монографій, 102 підручники і навчальних посібники. Значно збільшилась кількість публікацій у зарубіжних виданнях, що сприяє зростанню авторитету авторів за кордоном.

Повсякденною турботою ректорату з перших кроків і до сьогодні є забезпечення студентів і викладачів необхідними інформаційними ресурсами. Створено потужну наукову бібліотеку з книжковим фондом понад 1300 тис. томів книг, серед яких є видання іноземними мовами. Функціонує мультимедійна бібліотека. Забезпечується доступ до фондів інших вітчизняних та зарубіжних бібліотек, інформаційних інтернет-ресурсів. Для зручності всі процеси обслуговування автоматизовано. Для цього задіяно 100 комп'ютерів, низку спеціалізованих пошукових обслуговуючих програм.

Особливого значення набула співпраця між університетом та НАН України, науково-освітніми установами, бізнес-структурами та владою. Діє близько 300 довгострокових договорів про співробітництво.

Регулярно видаються започатковані в університеті науково-практичні журнали «Вісник КНТЕУ», «Товари і ринки», які оприлюднюються в інтернеті англійськими версіями сторінок. Також КНТЕУ є співзасновником журналу «Фінансовий контроль».

В університеті та регіональних інститутах сформовано 28 наукових шкіл, керівниками яких є досвідчені

та авторитетні науковці, серед яких доктори наук, професори А. А. Мазаракі, І. О. Бланк, Н. В. Пригубська, Т. І. Ткаченко, В. Д. Лагутін, Є. В. Ромат, Н. О. Голошубова та інші. Наукові школи, крім проведення досліджень, активно здійснюють підготовку наукових кадрів з числа молодих учених. Тільки при науковому консультуванні академіка А. А. Мазаракі за останні 8 років захищено 27 докторських дисертацій. В останні роки стали докторами наук С. І. Бай, Т. М. Мельник, М. В. Бойко, І. В. Височин, С. О. Белінська, А. М. Єрмошенко, С. С. Карташова, О. М. Мельникович, М. В. Тарасюк, О. В. Сидоренко та інші.

З повним правом можна відзначити, що до скарбниці національної освіти і науки увійшли сучасні оригінальні книги, створені науковцями університету. До них належать такі праці, як: «Торговля. Деньги. Менталитет», «Философия денег», «Торговля: История, Цивилизация, Мораль» (А. А. Мазаракі), «Фінансовий менеджмент» (І. О. Бланк), «Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції» (Т. М. Мельник), «Фінансовий аналіз» (Є. В. Мних), «Базовий курс англійської мови з економіки» (А. Г. Латигіна), «Організація торгівлі» (Н. О. Голошубова).

Ректорат, деканати, кафедри докладають багато зусиль для розвитку студентської науки, залучення студентів, в першу чергу магістрантів, до наукових досліджень, що є одним із ефективним засобів формування у них навичок дослідника, аналітика та якостей креативного фахівця.

Студенти університету готують і оприлюднюють свої наукові статті у наукових збірниках, беруть участь у всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт та дипломних проєктів, фахових олімпіадах, фестивалях тощо. У 2014 р. студентами опубліковано понад 1,5 тисячі статей, одержано багато різних нагород, призів, дипломів, грамот за здобуті перемоги у творчих змаганнях.

Науковим товариством студентів, аспірантів та молодих учених КНТЕУ за підтримки ректорату ініційовано створення громадського руху «Час діяти», щорічно проводяться конsumerські фестивалі в підтримку захисту прав споживачів. Традиційно в університеті проводиться День науки, на якому здійснюється презентація наукових здобутків, відзначаються викладачі і студенти за плідну наукову діяльність.

За роки існування навчального закладу в колективі сформовано і підтримуються традиції, використовуються різноманітні форми організаційно-виховної, культурно-масової роботи серед студентської

молоді, які спрямовані на формування інтелектуального та світоглядного розвитку студентів, сповідування високих моральних якостей, підтримання фізичного і психічного здоров'я, утвердження здорового способу життя. Започатковано широке відзначення таких подій, як Дебют першокурсника, День рідної мови, інші заходи морально-естетичного спрямування. Функціонує музей історії КНТЕУ. В студентському середовищі поширено волонтерство, громадський рух з проведенням акцій на допомогу хворим дітям, дітям-сиротам, а також донорство, в результаті якого у 2013 р. університет занесено у Книгу рекордів України за здачу рекордної кількості крові.

Досягнуто високий рівень творчості студентів, періодично організуються виставки і конкурси художніх творів, фотографій, рукодільних речей. За артистичною майстерністю, хореографією та вокальним виконанням художня самодіяльність студентів насправді зрівнялася з професійно підготовленими колективами. Велику популярність здобув академічний хор, якому присвоєно почесне звання народного.

Відповідно до програми розвитку фізичної культури та спорту в останні роки суттєво збільшено матеріально-технічну базу для проведення спартакіад, змагань з різних видів спорту, тренінгових занять. Реконструйовано футбольне поле з монтажем штучного газону. Фізкультурні заняття здійснюються в 12 секціях, враховуючи стан здоров'я та побажання студентів. Футбольна студентська команда «Меркурій» виступає у Вищій лізі з футболу серед ВНЗ України і в 2014–2015 рр. двічі здобула звання чемпіона України з футболу серед ВНЗ, стала володарем Кубка та срібним призером чемпіонату м. Києва з футболу серед ВНЗ. У студентському середовищі 12 майстрів спорту міжнародного класу, 1 заслужений майстер спорту, 88 майстрів та кандидатів у майстри спорту.

Факторами, що мають неабиякий вплив на успішність діяльності та високий імідж університету зі

Унікальна розробка вчених КНТЕУ — перший вітчизняний продукт для ентерального харчування «Реабілакт»

статусом національного, є включення до пріоритетів розвитку, зміцнення і оновлення матеріально-технічної бази, створення сприятливих умов для проведення навчального процесу, організації побуту, відпочинку та оздоровлення співробітників і студентів.

У перспективних програмах розвитку передбачались конкретні завдання щодо проведення реконструкції, ремонтів, технічного оснащення навчальних та інших функціональних приміщень, інженерних мереж тощо. Накреслені плани завжди виконувались своєчасно. Для цього створені власні будівельні потужності, якими виконується до 85% ремонтних робіт із забезпеченням високої якості. До переліку важливих споруд, реструктуризованих докорінною зміною архітектурно-естетичного обліку — поліпшенням функціонального використання — варто віднести навчальний корпус «Д». В результаті оновлення корпусу одержано велику додаткову кількість навчальних аудиторій та кафедральних кабінетів, а також конференц-зал і актову залу на 150 місць; переобладнано актову залу в корпусі «В» на 750 місць; проведено модернізацію фасадної частини і вестибюлю в корпусі «А» з архітектурним оновленням і утепленням споруди.

КНТЕУ — лідер серед ВНЗ України серед донорів крові

Здійснено благоустрій території зі встановленням огорожі, облаштуванням території перед головним корпусом.

Щорічно здійснюється ремонт понад 150 аудиторій і лабораторних кабінетів, а також приміщень у гуртожитках. Одним з головних досягнень є створення комфортних умов для проживання і забезпечення побутових умов в гуртожитках, для чого проведено комплекс будівельних, ремонтних та організаційно-технічних

робіт з утепленням споруд. Університетські гуртожитки — неодноразові переможці різного роду конкурсів та оглядів.

Матеріально-технічна база сьогодні повною мірою відповідає європейським вимогам і забезпечує життєдіяльність університету.

Університет у своєму розвитку пройшов не дуже довгий за історичним виміром шлях розвитку, проте в його діяльності постійно відзначався зростаючий поступ із якісними перетвореннями, зростанням конкурентоспроможності та авторитету. Здобутки і зрушення були обумовлені спільною плідною та згуртованою роботою всього колективу. Створено потужний інтелектуальний потенціал, який постійно зростає за рахунок вдосконалення системи підготовки наукових кадрів, створення

В КНТЕУ проведено I Всеукраїнський з'їзд вищих навчальних закладів України, 2015 р.

Установче засідання Українського кулінарного союзу

КНТЕУ виступив організатором міжнародного фестивалю «BestCookfest»

сприятливих умов та підтримки талановитої молоді щодо їх наукового зростання. У порівнянні з 2000 роком чисельність викладачів з науковими ступеннями збільшилася більше ніж у 3 рази. У складі викладацького персоналу університету та його підрозділів нині нараховується 120 докторів та 560 кандидатів наук. У 2014–2015 навчальному році захищено 8 докторських та 70 кандидатських дисертацій. Значно підвищилася ефективність докторантури і аспірантури. Серед професорсько-викладацького складу — 19 академіків та членів-кореспондентів національної та галузевих академій наук, 32 заслужених працівники України, 6 лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки.

Виключно плідний творчий внесок у розвиток університету вносить особисто ректор А. А. Мазаракі, який

є уособленням талановитого організатора, керівника з масштабним мисленням, відданістю справі і невичерпним ентузіазмом.

Колектив університету сьогодні націлений на подальший розвиток та вдосконалення, на виконання завдань, сформульованих у Законі України «Про вищу освіту», прийнятого Верховною Радою України у 2014 р. Підсумки 2014–2015 навчального року свідчать, що ці завдання реалізуються успішно.

Сімдесятирічна історія університету — це життя, діяльність та наукова творчість старшого і молодшого поколінь самовідданих викладачів, науковців, усіх співробітників. Досвід, традиції, творча наснага є запорукою подальшого динамічного розвитку в ім'я процвітання Освіти, Університету, України.

РОКИ, ПОЗНАЧЕНІ ОСОБЛИВО ПАМ'ЯТНИМИ ПОДІЯМИ

1946 рік

Створено Київський філіал Всесоюзного заочного інституту радянської торгівлі.

1959 рік

Філіал передано у підпорядкування Харківському інституту радянської торгівлі — Постанова Ради Міністрів УРСР № 50 від 14 січня 1959 р. Пізніше — Донецькому інституту радянської торгівлі.

1966 рік

Створено Київський торгово-економічний інститут (КТЕІ) — Постанова Ради Міністрів УРСР № 195 від 04 березня 1966 р. «Про організацію Київського торгово-економічного інституту».

1994 рік

Створено Київський державний торговельно-економічний університет (КДТЕУ) — Постанова Кабінету Міністрів України № 592 від 29 серпня 1994 р. «Про вдосконалення вищих навчальних закладів».

2000 рік

За вагомий внесок у розвиток національної вищої освіти і науки України, враховуючи загальнодержавне та міжнародне визнання результатів діяльності, Указом Президента України № 1059/2000 від 11 вересня 2000 р. університету надано статус національного.

2006 рік

Київський національний торговельно-економічний університет приєднався до Великої хартії університетів.

РЕКТОРИ

СКИРДА Тамара Іванівна

**Ректор Київського торгово-
економічного інституту
(1966–1985),
кандидат філософських наук,
професор, почесний професор
КНТЕУ**

Тамара Іванівна Скирда — педагог, науковець, кандидат філософських наук, професор. Шанована особистість у наукових колах, особливо — в КНТЕУ, адже її пов'язує із закладом майже 20 років плідної співпраці.

Народилася у с. Михайлівка Кіровоградської області в родині робітника-залізничника. З 16 років працювала на Магнітогорському металургійному комбінаті, продовжуючи навчання в школі. Потім навчалась у Кіровоградському педагогічному інституті, який закінчила в 1950 р. за спеціальністю «Вчитель історії». Після закінчення інституту почала наукове становлення: прослухала курси підготовки викладачів при Київському державному університеті імені Тараса Шевченка, у 1954 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Суспільно-політична і філософська думка в Україні в кінці XVI – на початку XVII століття».

З 1953 до 1957 рр. Т.І. Скирда — молодший науковий співробітник, вчений секретар Інституту філософії АН УРСР. У цей період досліджувала історичний аналіз громадсько-політичної думки в Україні в XIX ст., вивчала творчість, філософські та політичні погляди Івана Франка. У 1957–1966 рр. робота Тамари Іванівни пов'язана з Київським міськвиконкомом, де вона обіймала посаду заступника голови, також була обрана депутатом міської ради.

З 1966 до 1985 рр. — ректор Київського торгово-економічного інституту. Головні зусилля Тамари Іванівни були спрямовані на становлення і розвиток інституту, формування науково-педагогічного складу, створення матеріально-технічної бази, організацію наукових досліджень, забезпечення сприятливих умов для проживання в гуртожитках та задоволення потреб у харчуванні. У 1967–1968 рр. розпочалося проектування і будівництво корпусів інституту на новій земельній ділянці на лівому березі Дніпра, на околиці Києва серед пісків у лісосмузі. У 1973 р. інститут переїхав у новозбудований комплекс споруд по вул. Кіото, 19.

Велику увагу приділено питанням гуманітаризації і гуманізації підготовки фахівців. Налагоджено культурно-масову роботу серед студентів.

Для потреб галузі торгівлі у 1968 р. при інституті розпочав роботу факультет підвищення кваліфікації керівних працівників і фахівців галузі. Відкрито філіали інституту в містах Вінниці, Одесі та Чернівцях.

За ініціативи Т.І. Скирди розгорнуто міжнародні зв'язки, укладено довгострокові угоди співробітництва зі спорідненими навчальними закладами Лейпцига (Німеччина), Братислави (Чехословаччина).

За заслуги у розвитку освіти і науки, активну громадську діяльність Т.І. Скирду нагороджено багатьма державними відзнаками, у т.ч. орденом «Трудового Червоного Прапора» (1971), двома орденами «Знак пошани» (1960, 1966), 6 медалями. У 1979 р. їй присвоєно почесне звання «Заслужений працівник вищої школи Української РСР». У 1996 р. вчена рада університету присвоїла Тамарі Іванівні звання «Почесний професор Київського державного торговельно-економічного університету».

Іван Терентійович Майборода у 1961 р. закінчив Харківський юридичний інститут. Згодом навчався у Всесоюзній академії зовнішньої торгівлі і в 1967 р. здобув спеціальність «Економіст». Працював на підприємствах Зовнішпосилторгу Міністерства зовнішньої торгівлі СРСР з 1972 по 1978 рр. — викладач кафедри політичної економії в Київському інституті цивільної авіації. В 1971 р. захистив кандидатську дисертацію, в 1979 р. — докторську дисертацію і здобув науковий ступінь доктора економічних наук. Вчене звання професора йому присвоєно в 1982 р.

Із серпня 1985 по червень 1987 рр. І.Т. Майборода обіймав посаду ректора Київського торгово-економічного інституту.

Напрями наукової роботи вченого — проблеми сучасного капіталізму, власності та управління. Він є автором понад 60 наукових та науково-методичних праць, серед яких монографії «Державні монополії Франції», «Державна власність в умовах сучасного капіталізму», «Сучасний капіталізм, власність, управління, влада» та низка інших видань.

Майборода Іван Терентійович нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради УРСР.

МАЙБОРОДА Іван Терентійович

Ректор Київського торгово-
економічного інституту
(1985–1987),
доктор економічних наук,
професор

Після закінчення професійно-технічного училища № 18 у м. Донецьку В.І. Невесенко працював на Низівському цукрокомбінаті, а потім буровим майстром у геолого-розвідній партії в Кемеровській області, згодом служив у лавах Радянської армії. У 1968 р. здобув вищу освіту за спеціальністю «Економіст» у Донецькому інституті радянської торгівлі. З 1969 по 1971 рр. працював старшим економістом Київської обласної контори громадського харчування, начальником планового відділу Дарницького комбінату харчування. Навчався в аспірантурі, обіймав посаду старшого наукового співробітника в Українському науково-дослідному інституті торгівлі та громадського харчування. У 1975 р. захистив кандидатську дисертацію. З 1975 по 1982 рр. працював у партійних органах КП України. У 1982 р. В.І. Невесенка призначено на посаду директора новоствореного Республіканського проектно-технологічного інституту торгівлі та громадського харчування Міністерства торгівлі України.

В Київському торгово-економічному інституті В.І. Невесенко почав роботу у 1986 р. на посаді проректора з вечірньо-заочної освіти. Потім його переведено на посаду проректора з навчально-методичної роботи. У 1987 р. на конкурсній основі обрано ректором інституту, на якій він перебував до 1991 р. Одночасно він виконував обов'язки завідувача кафедри економіки, організації та управління громадського харчування. У 1991 р. йому присвоєно вчене звання професора цієї кафедри.

За ініціативи Віктора Івановича були прийняті рішення щодо вдосконалення організаційної структури управління, формування студентського контингенту, підвищення якості професійної підготовки студентів. Відкрито, зокрема, підготовку фахівців за низкою нових спеціальностей і спеціалізацій. Започатковано прийом студентів за договорами з юридичними і фізичними особами. Проведені заходи щодо вдосконалення навчальних планів і програм, розвитку індивідуальних занять, впроваджено ректорський контроль знань студентів. Розпочато використання у навчальному процесі комп'ютерного обладнання. Розроблено програму перспективного розвитку фізкультурно-спортивної роботи в інституті.

Автор понад 80 наукових і навчально-методичних праць, серед яких: «Проблеми індустріалізації в общественном питании», «Моделирование хозяйственного механизма. Деловые игры», «Индустриализация общественного питания», «Нові форми господарських відносин у громадському харчуванні».

НЕВЕСЕНКО Віктор Іванович

Ректор Київського торгово-
економічного інституту
(1987–1991),
кандидат економічних наук,
професор

МАЗАРАКІ Анатолій Антонович

**Ректор Київського національного торговельно-економічного університету,
доктор економічних наук, професор,
академік Національної академії педагогічних наук України,
заслужений діяч науки і техніки України,
лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки
Випускник технологічного факультету (1972 р.)**

Мазаракі Анатолій Антонович народився у Києві. Навчався у Київській середній загальноосвітній політехнічній школі № 94, яку закінчив з відзнакою у 1967 р. В шкільні роки охоче цікавився точними науками, брав участь в математичних, фізичних олімпіадах.

Вищу освіту здобув у Київському торгово-економічному інституті за спеціальністю «Інженер-технолог», отримав диплом з відзнакою. Після закінчення інституту працював у наукових установах Міністерства торгівлі СРСР, УРСР, Національної академії наук України, пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до заступника директора з наукової роботи науково-виробничого об'єднання «Торгпрогрес» Міністерства торгівлі України.

З листопада 1988 р. працює в Київському національному торговельно-економічному університеті (до 1994 р. — Київський торгово-економічний інститут) вченим секретарем, доцентом кафедри економіки торгівлі, деканом торгово-економічного факультету, першим проректором, а з 21 листопада 1991 р. — ректором. Постійно займається науково-педагогічною діяльністю, виконував обов'язки завідувачів кафедр менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, міжнародної економіки, торговельного підприємництва.

А. А. Мазаракі в 1995 р. захистив докторську дисертацію, в 1994 р. йому присвоєно вчене звання професора. У 1999 р. був обраний членом-кореспондентом,

а в 2006 р. — академіком Національної академії педагогічних наук України.

Зі здобуттям Україною незалежності та переходом до ринкових умов господарювання Анатолій Антонович Мазаракі один із перших ініціював і заклав фундамент реформування вищої освіти в Україні. Ним розроблено і запроваджено інноваційну модель діяльності вищого навчального закладу з підготовки висококваліфікованих фахівців відповідно до потреб ринку праці для економіки, фінансово-банківської системи, сфери обслуговування. Під його керівництвом створено потужний освітньо-науковий комплекс у складі інститутів, коледжів, училищ, навчальних центрів, який інтегровано у систему ступеневої освіти. У навчальний процес втілені новітні навчальні технології, що забезпечує високий рівень професійної освіти з опануванням поглиблених теоретичних знань, практичних навичок та вмій.

Вагомий внесок А. А. Мазаракі зробив у справу організації перепідготовки та підвищення кваліфікації державних управлінських кадрів та фахівців ринкових структур, для чого створено інститут вищої кваліфікації, відповідні підрозділи в регіональних навчальних закладах, які проводять роботу за національними та міжнародними програмами.

Київський національний торговельно-економічний університет один із перших в Україні запровадив європейські принципи щодо модернізації освіти, забезпечен-

ня мобільності студентів, адаптації методів навчання відповідно до міжнародних стандартів. Він приєднався до Великої хартії університетів, представлений в ряді престижних міжнародних освітніх та наукових утвореннях.

Університет здобув суспільне визнання, протягом багатьох років є лідером у національному освітньому просторі, постійно посідає місця у першій десятці ВНЗ згідно з рейтингами громадських організацій і роботодавців, активно займається розробкою державних стандартів освіти в рамках науково-методичних комісій МОН України з менеджменту й адміністрування, сфери обслуговування, товарознавства і торговельного підприємництва, які створені на базі університету і очолюються А. А. Мазаракі.

Вагомий особистий внесок зробив Мазаракі Анатолій Антонович у розвиток економічної науки. Ним, як організатором наукової діяльності, забезпечено визначення пріоритетних та актуальних напрямів досліджень, здійснено розробку проектів законів України, у тому числі «Про вищу освіту», «Про внутрішню торгівлю» тощо, а також інших галузевих нормативно-правових актів, спрямованих на підвищення якості вищої освіти, розширення академічної свободи ВНЗ в Україні. Розгорнуто підготовку наукових кадрів із сучасним світоглядом, які володіють інноваційними методами роботи.

В університеті створено і розвивається потужний науковий потенціал. У 2015 р., наприклад, виконувалося 136 науково-дослідних робіт, одержано 67 патентів на винаходи і корисні моделі, опубліковано понад 200 монографій, підручників, навчальних посібників, захищено 12 докторських, 60 кандидатських дисертацій.

Професор А. А. Мазаракі визнаний науковець з вирішення проблем розвитку товарного обігу як передумови економічного зростання. Анатолій Антонович особисто постійно бере участь у виконанні науково-дослідних робіт. Йому належать здійснені останніми роками такі розробки, як: «Розвиток та структурна переорієнтація сфери товарного обігу»; «Економічний суверенітет України в умовах глобальних викликів»; «Детермінанти розвитку зовнішньоекономічного сектора України» та інші. За роботу «Інноваційні технології підвищення ефективності харчових виробництв» А. А. Мазаракі у складі колективу науковців в 2013 р. присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки. Багато уваги приділяє становленню молодих науковців. Ним підготовлено 24 доктори і 16 кандидатів наук.

Одноосібно та у співавторстві А. А. Мазаракі опублікував понад 350 наукових праць, у тому числі 33 монографії. Автор фундаментальних праць, зокрема: монографії «Філософія грошей», «Торгівля. Гроші. Менталітет», підручники і навчальні посібники «Філософія економіки», «Міжнародний маркетинг», «Економіка торговельного підприємства» та інші. Очолює спеціалізовану вчену раду із захисту докторських та кандидатських дисертацій з економічних наук, а також редакційні колегії наукових журналів «Вісник КНТЕУ», «Товарні ринки».

Мазаракі Анатолій Антонович плідно працює у низці громадських і професійних організацій України, виконував обов'язки радника Президента України, обирався депутатом Деснянської районної ради у м. Києві. Як видатний учений і талановитий організатор освіти, він відомий у освітньому середовищі багатьох країн. Обраний почесним доктором, почесним професором кількох зарубіжних університетів, у тому числі Університету Соки Гаккай (Японія), Білоруського державного університету, Краківського економічного університету (Польща), Молдовської економічної академії (Молдова).

Глибоко відданий справі розвитку університету, якому вже близько 30 років невтомно віддає свою творчу енергію, Анатолій Антонович зміг створити вищий навчальний заклад, що за всіма критеріями відповідає кращим європейським університетам, з розвинутою матеріально-технічною базою, сприятливими умовами для навчання, побуту, занять фізкультурою і спортом, духовного та культурного вдосконалення студентів.

Плідна науково-педагогічна та організаторська діяльність А. А. Мазаракі високо оцінена державою, має міжнародне визнання. Його нагороджено орденом «За заслуги» III, II, I ступенів, князя Ярослава Мудрого V ступеня, Почесною грамотою Верховної Ради України, пам'ятною медаллю «10 років незалежності України», Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, орденом Почесного легіону — Академічною пальмовою гілкою (Франція), знаками МОН України: «Відмінник освіти України», «Петро-Могила», іншими відзнаками. Йому присвоєне почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Враховуючи винятково вагомий особистий внесок у розвиток університету та підвищення його авторитету у суспільстві, а також у справу підготовки висококваліфікованих фахівців, науково-педагогічних кадрів, розвиток науки, вчена рада університету 24 лютого 2010 р. присвоїла А. А. Мазаракі звання «Почесний професор КНТЕУ».

ПРИТУЛЬСЬКА Наталія Володимирівна

**Перший проректор з науково-педагогічної роботи, доктор технічних наук, професор
Випускниця товарознавчого факультету (1982 р.)**

Важливість постійного навчання, романтика наукових досліджень, найкращі друзі, відчуття спадковості поколінь у роботі — все це найкраще, що дала Наталії Пригудьській альма-матер. Нині Київський національний торговельно-економічний університет є тим місцем, яке дарує радість спілкування з колегами та надихає на улюблену справу.

У 1978–1982 рр. навчалася в Київському торгово-економічному інституті за спеціальністю «Товарознавство і організація торгівлі продовольчими товарами». Впродовж 1987–1993 рр. працювала у Всесоюзному науково-дослідному інституті нових харчових продуктів і добавок в лабораторії нових харчових продуктів, де пройшла трудовий шлях до завідувача лабораторії. З 1993 р. працює в КНТЕУ. У 1997 р. закінчила докторантуру КНТЕУ, у 2001 р. захистила докторську дисертацію з проблем оптимізації складу харчових продуктів на основі білковмісної сировини рослинного, тваринного та мікробного походження. З 2003 р. обіймала посаду завідувача кафедри товарознавства та експертизи харчових продуктів, з 2006 р. — декан товарознавчого факультету, з 2007 р. — проректор з наукової та навчально-методичної роботи, з 2009 р. — проректор з наукової та інноваційної діяльності. У 2012 р. призначена першим проректором з науково-педагогічної роботи. Очолює спеціалізовану вчену раду із захисту докторських та кандидатських дисертацій, а також є керівником системи управління якістю КНТЕУ.

Наталія Володимирівна постійно залучається до участі у розробленні та проведенні експертизи законодавчих актів, зокрема законів України «Про захист прав споживачів», «Про безпеку та якість харчових продуктів»,

«Про внутрішню торгівлю», «Про інноваційні продукти» та ін. Бере участь у роботі Національної комісії Кодекс Аліментаріус, входить до складу редакційної колегії журналів «Товари і ринки», «Вісник КНТЕУ».

Науково-дослідна робота професора Н.В. Пригудьської включає керівництво науковою школою з товарознавства харчових продуктів спеціального призначення, участь у створенні продуктів для ентєрального харчування, управління безпекою харчових продуктів. Автор понад 300 наукових та науково-методичних праць, монографій, підручників та навчальних посібників, авторських свідоцтв та більше 40 патентів; підготувала 6 кандидатів наук.

Очолює Всеукраїнську федерацію споживачів «ПУЛЬС», Українське товариство товарознавців та технологів. Є віцепрезидентом Міжнародного товариства товарознавців і технологів, входить до складу керівної ради Національного органу стандартизації, громадської ради Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, робочої групи з розроблення Концепції державної споживчої політики.

Нагороджена нагрудними знаками «Відмінник освіти України», «За наукові досягнення» МОН України, Київського міського голови «Знак пошани», нагрудним знаком I ступеня Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «За сумлінну працю», почесними грамотами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики, Міністерства аграрної політики України, Київського міського голови, Подякою Прем'єр-міністра України.

Життєве кредо: «Цінуй кожен мить та відчувай повноту життя».

ШАПОВАЛ Світлана Леонідівна

**Проректор з науково-педагогічної роботи,
кандидат технічних наук, доцент**

У 1990 р. успішно закінчила Полтавський інженерно-будівельний інститут та здобула кваліфікацію інженера-будівельника. Професійне становлення у вищій школі проходила з 1990 р. на посадах асистента кафедри опору матеріалів та директора студентського містечка Полтавського технічного університету.

У 2003 р. Світлана Леонідівна здобула кваліфікацію економіста-правознавця у Полтавському національному технічному університеті імені Юрія Кондратюка, а двома роками по тому захистила кандидатську дисертацію на тему «Напружено-деформований стан та міцність цегляної кладки при місцевому її стисненні».

З 2004 р. працює в КНТЕУ. За роки роботи пройшла шлях від завідувача канцелярії, старшого викладача, доцента кафедри інженерно-технічних дисциплін до помічника ректора Київського національного торговельно-економічного університету. З 2006 р. обіймала посаду завідувача кафедри інженерно-технічних дисциплін, а з вересня 2011 р. С.Л. Шаповал — проректор з науково-педагогічної роботи КНТЕУ. Світлана Леонідівна також є заступником голови приймальної комісії навчального закладу, заступником голови ради з якості, головою стипендіальної комісії.

Світлана Леонідівна Шаповал у межах своєї роботи в КНТЕУ успішно поєднує наукову та педагогічну діяльність. Її авторський науковий доробок налічує понад 130 наукових та навчально-методичних праць, з яких 8 посібників та 10 патентів. Ключовий науковий напрям — нормативна база, нові технології, проектування, архітектура, дизайн у будівельній галузі. Також вчена працює у напрямку розроблення технічного оснащення та методик дослідження фізичних, теплофізичних характеристик матеріалів та харчових систем.

Громадська діяльність у КНТЕУ теж є невід'ємною складовою роботи Світлани Леонідівни. Зокрема, вона є членом правління громадської спілки «Український кулінарний союз». Організаторський хист сприяє роботі куратором Ради студентського самоврядування КНТЕУ та коучем культурно-мистецького центру КНТЕУ.

Відзнакою внеску С.Л. Шаповал у розвиток КНТЕУ стали отримані нагороди: Почесна грамота Міністерства освіти і науки України, нагрудний знак «Відмінник освіти України», грамота голови Деснянської районної державної адміністрації. У 2015 р. нагороджена годинником Голови Верховної Ради України.

Життєве кредо Світлани Леонідівни: «Все, що не робиться, — на краще!»

САЙ Валерій Миколайович

**Проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків,
доцент кафедри міжнародної економіки, дипломатичний радник I класу,
кандидат економічних наук, доцент**

Після закінчення у 1965 р. Київського інституту народного господарства Валерій Миколайович розпочав професійне становлення і з 1966 р. послідовно обіймав посади асистента, викладача, старшого викладача, доцента кафедри економіки, управління і організації виробництва (в 1968–1971 рр. — аспірант цієї ж кафедри).

У 1985–1989 рр. працював викладачем, керівником групи викладачів Університету Туамасіна (Мадагаскар, Африка), після чого повернувся до роботи в Київському інституті народного господарства на посаду доцента. З 1991 до 1993 рр. — заступник генерального директора Вищої школи підприємництва при Київському державному економічному університеті.

Згодом Валерій Миколайович знову працював у сфері міжнародних економічних відносин, зокрема упродовж 1993–2004 рр. був економічним радником, керівником торгово-економічної місії при Посольстві України у Франції та Посольстві України у Португалії за сумісництвом (2000–2002). З вересня 2004 р. — проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків Київського національного торговельно-економічного університету, доцент кафедри міжнародної економіки.

Наукові інтереси вченого спрямовані на дослідження міжнародних економічних відносин, міжнародної торгівлі; принципи і механізми реалізації зовнішньоекономічної політики держави; забезпечення конкурен-

тоспроможності університетської освіти на внутрішньому і світовому ринках праці. У їх розвитку значну роль відіграв особистий багаторічний досвід роботи за межами України. За результатами досліджень підготував та опублікував понад 40 наукових робіт. Автор і співавтор підручника та навчальних посібників з економіки та управління, у тому числі виданих французькою мовою.

Сай Валерій Миколайович — учасник досліджень і підготовки практичних розробок щодо зовнішньої економічної політики, міжнародної торгівлі, регуляторної політики ринкових економік. Долучився до створення та забезпечення функціонування першої в історії сучасної України торгово-економічної місії у Франції. Дипломатичний радник 1 рангу з 2002 р. Член комісії з адміністративних і бюджетних питань Міжнародного бюро виставок (м. Париж, 2002–2004 рр.). У 1994–2004 рр. — представник України в ряді міжнародних (світових та європейських) організацій, зокрема, у Європейській організації супутникового зв'язку «EUTELSAT», Організації економічного співробітництва та розвитку, Міжнародному бюро метрології, Міжнародному бюро епізоотії, Міжнародній організації виноградарства та виноробства тощо.

Нагороджений медаллю «За працю і звитягу», Хрестом Пошани «Князь Святослав», французьким орденом «Академічної пальмової гілки».

МЕЛЬНИЧЕНКО Світлана Володимирівна

**Проректор з наукової роботи,
доктор економічних наук, професор**
Випускниця торговельно-економічного факультету (1993 р.)

Роботу в КНТЕУ Світлана Володимирівна розпочала одразу після закінчення навчання у 1993 р. Спершу поєднувала викладацьку роботу з навчанням в аспірантурі, з часом — і в докторантурі. У 1997 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, у 2008 р. — докторську дисертацію на тему «Інформаційні технології в управлінні суб'єктами туристичної діяльності» (науковий консультант — доктор економічних наук, професор А. А. Мазаракі).

Обіймала посади викладача-стажиста, асистента, старшого викладача, доцента, професора. Поєднувала навчальну роботу з посадами заступника декана, завідувача кафедри, начальника науково-дослідної частини університету. У 2011 р. присвоєно вчене звання професора. З 1 вересня 2012 р. С. В. Мельниченко — проректор з наукової роботи КНТЕУ.

Автор понад 330 публікацій наукового та методичного характеру, серед яких: 12 монографій (з них 5 колективних), 2 підручники та 7 навчальних посібників. Доповідач на багатьох міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, симпозиумах, круглих столах. У колі наукових інтересів — фундаментальні та прикладні дослідження у сфері туристичного та готельного бізнесу, застосування інформаційних технологій в управлінні підприємствами сфери послуг.

Світлана Володимирівна брала участь у виконанні понад 20 науково-дослідних робіт, які були профінансовані з коштів загального фонду державного бюджету України,

виконувались за кошти замовників та ініціативних тем. Нині здійснює наукове керівництво аспірантами, якими захищено 5 кандидатських дисертацій. Виступає опонентом на захисті дисертаційних робіт.

Проходила стажування в Брюссельському вільному університеті (Бельгія). Підвищувала кваліфікацію в Інституті менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України та Українському навчально-науковому центрі Держстандарту України за темою «Підготовка кандидата в аудитори з сертифікації послуг».

Входила до складу науково-методичних комісій Міністерства освіти і науки України з менеджменту і адміністрування та зі сфери обслуговування, членом Державної акредитаційної комісії. На сьогодні є заступником голови Наукової експертної ради, вченим секретарем секції «Економіка» Наукової ради Міністерства освіти і науки України, відповідальним секретарем наукових журналів «Вісник КНТЕУ», «Товари і ринки», членом спеціалізованої вченої ради з розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата та доктора наук, членом робочої групи МОН України з розроблення порядку та критеріїв, за якими надається ВНЗ статус національного, положення про дослідницький університет.

У 2006 р. нагороджена почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, у 2011 р. — почесною грамотою Деснянської райдержадміністрації м. Київ.

Улюблений вислів Світлани Володимирівни: «Все що нас не вбиває, робить нас сильнішими» (Ф. Ніцше).

ШАПОВАЛ Леонід Геннадійович

Проректор з адміністративно-господарської роботи

Вищу освіту Л. Г. Шаповал здобув у Полтавському інженерно-будівельному інституті на факультеті сільсько-господарського будівництва. З 1984 по 1986 рр. проходив службу в лавах Радянської армії на посаді заступника командира взводу у Північнокавказькому військовому окрузі. Демобілізувавшись, продовжив навчання у вищій школі: у 1986–1989 рр. навчався на військовій кафедрі Полтавського інженерно-будівельного інституту, де отримав звання лейтенанта та був командиром взводу протитанкової артилерії.

З 1990 до 1992 рр. Леонід Геннадійович працював майстром та виконробом трестів «Укрсхіднафтогазбуд» та «Полтаванафтогазбуд». У 1992–1996 рр. — на посаді комерційного директора НПП «Росток». Важливим етапом у професійному становленні Л. Г. Шаповала стало службове відрядження від НПП «Росток» до ЧССР (Чехія), де він упродовж 1992–1996 рр. набував досвіду роботи закордонних будівельних компаній на базі корпорації PRVINI STAVEBNI. Після повернення у 1997–2009 рр. обіймав посаду комерційного директора підприємства «Глорія-Рос». З квітня 2009 р. Леонід Геннадійович є головним інженером КНТЕУ, а згодом проректором з адміністративно-господарської роботи.

У межах своєї роботи Л. Г. Шаповал розвиває пріоритетний напрям, яким є реалізація заходів, передбачених екологічною політикою КНТЕУ. Організовано створення необхідних умов для роботи працівників університету,

навчання студентів та проживання їх у гуртожитках; формування замовлень та організація закупівлі обладнання, меблів, технічних засобів навчання, транспортних засобів, будівельних та інших матеріалів; вирішення питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Проводиться робота з забезпечення охорони праці, належного санітарного, технічного та протипожежного стану приміщень, забезпечення громадського порядку в університеті, гуртожитках, на території; забезпечення безперебійної експлуатації систем сигналізації та зв'язку. Леонід Геннадійович керує вирішенням питань закріплення, користування та догляду за земельними ділянками, оренди, розвитку матеріально-технічної бази та використання земельних ділянок; організацією контролю за збереженням матеріальних цінностей; використанням житлового фонду тощо.

На громадських засадах є куратором ЕКО-клубу КНТЕУ, а також керівником системи цивільного захисту університету. Досвідчений майстер своєї справи, він уміло застосовує досвід, набутий на всіх етапах трудового становлення.

За активну участь в організації та проведенні весняного місячника з благоустрою, озеленення та поліпшення санітарного стану Деснянського району м. Києва Л. Г. Шаповал нагороджений почесною грамотою та золотим годинником Київського міського голови.

Життєве кредо: «Гори, щоб світити».

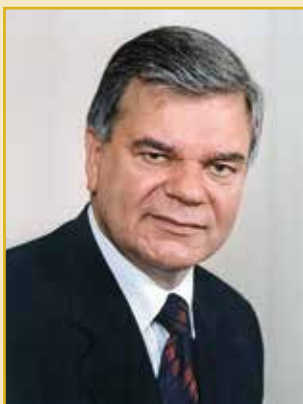
НАГЛЯДОВА РАДА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЛІБАНОВА
Елла Марленівна
директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи, академік-секретар відділення економіки, член президії НАН України, академік НАН України (голова Наглядової ради)

ЗАЙЧУК
Валентин
Олександрович
академік НАПН України (заступник голови Наглядової ради)

КРЕМЕНЬ
Василь Григорович
Президент НАПН України, член президії НАН України, академік НАПН України (заступник голови Наглядової ради)

БАЛЕНКО
Ігор Миколайович
президент Української торгової асоціації

ГЕСЦЬ
Валерій Михайлович
член президії НАН України, директор державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України», академік НАН України

ГОНЧАРОВ
Володимир
Валентинович
заступник генерального директора ТОВ «Епіцентр К», депутат Київської міської ради

НАГЛЯДОВА РАДА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ДЖУЛАЙ
Ірина Михайлівна
менеджер у готельному
господарстві
ТОВ «11 Mirrors Hotel»

ЗАСУЛЬСЬКИЙ
Микола Васильович
президент Київської
торгово-промислової
палати

КАБАН
Петро Степанович
директор з питань зв'язків із державними установами ТОВ «МЕТРО Кеш енд Кері Україна»

КІНАХ
Анатолій Кирилович
президент Українсько-го союзу промисловців і підприємців

КОПИЛЕНКО
Олександр Любимович
директор Інституту законодавства Верховної Ради України, член-кореспондент НАН України, академік НАПрН України

КУЖЕЛЬ
Олександра Володимирівна
заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва, народний депутат України

НАГЛЯДОВА РАДА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ПРОДАНЧУК
Микола Георгійович
директор Інституту
екологієни і токсикології
імені Л. І. Медведя,
академік НАМН України

СМОЛІЙ
Валерій Андрійович
директор Інституту історії
України НАН України,
академік-секретар відді-
лення історії, філософії та
права, член президії
НАН України,
академік НАН України

СУГОНЯКО
Олександр Анатолійович
президент Асоціації
українських банків

ЯЦКІВ
Ярослав Степанович
президент Української
астрономічної асоціації,
член президії НАН Украї-
ни, директор Головної
астрономічної обсерваторії
НАН України,
академік НАН України

ЯЩУК
Валентина Віталіївна
директор Департаменту
з питань фінансової полі-
тики Секретаріату Кабінету
Міністрів України

ПОЧЕСНІ ПРОФЕСОРИ ТА ДОКТОРИ УНІВЕРСИТЕТУ

Мазаракі Анатолій Антонович

Ректор та почесний професор КНТЕУ, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Анатолій Антонович Мазаракі працює в Київському національному торговельно-економічному університеті з 1988 р., на посаді ректора — з 1991 р.

Під керівництвом А. А. Мазаракі університет досяг суттєвих результатів у розвитку і вдосконаленні, здобув лідерські позиції у національному освітньому просторі, постійно посідає чільні місця у рейтингах громадських організацій та роботодавців. З приходом на посаду Анатолій Антонович ініціював і забезпечив перетворення інституту у державний університет, якому в 2000 р. надано статус національного. Автор і організатор системи управління якістю в контексті Болонської декларації, європейських стандартів ISO 9001. Університет першим в Україні сертифіковано за національною системою сертифікації.

Завдяки цілеспрямованій роботі та особистим зусиллям А. А. Мазаракі одержані позитивні зрушення щодо інтеграції до світової освітньої спільноти, організовано і здійснюється співробітництво з 50 навчальними закладами 20 країн.

Під керівництвом Анатолія Антоновича підготовлено 24 доктори і 16 кандидатів наук, ним опубліковано одноосібно і у співавторстві понад 350 наукових праць, у т.ч. 33 монографій, з них ряд фундаментальних праць, зокрема: «Філософія грошей», «Торгівля. Гроші. Менталітет», підручники і навчальні посібники «Філософія економіки», «Міжнародний маркетинг», «Економіка торговельного підприємства». Вчений активно представляє інтереси університету і плідно працює в низці громадських і професійних організацій України.

Науково-педагогічна та громадська діяльність А. А. Мазаракі високо оцінена державою та міжнародною спільнотою. Нагороджений орденом «За заслуги» I, II, III ступенів, Почесною грамотою Верховної Ради України, пам'ятною медаллю «10 років Незалежності України», Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, орденом Почесного легіону — Академічною пальмовою гілкою (Франція), знаками МОН України «Відмінник освіти України», «Петро Могила».

Скирда Тамара Іванівна

Почесний професор КНТЕУ (1996)

Ректор Київського торгово-економічного інституту (1966–1985)

З іменем Т. І. Скирди пов'язане становлення вищого навчального закладу та майже 20-річний період його розвитку і функціонування. Головні зусилля Тамари Іванівни були спрямовані на будівництво і технічне оснащення навчальної бази, побутових, спортивних споруд, набір професорсько-викладацького складу, розвиток наукових досліджень, налагодження активної культурно-виховної роботи зі студентами, створення сприятливих умов для проживання в гуртожитках. За її ініціативи у 1967–1968 рр. розпочинається проектування будівництва корпусів інституту на новій земельній ділянці на лівому березі Дніпра, на околиці Києва серед пісків у лісосузі.

Велику увагу приділено питанням гуманітаризації і гуманізації підготовки фахівців. Налагоджено культурно-масову роботу серед студентів.

На потребу галузі торгівлі при інституті у 1968 р. розпочав роботу факультет підвищення кваліфікації керівних працівників і фахівців галузі.

Відкрито в містах Вінниці, Одесі та Чернівцях філіали інституту. Згодом, у м. Одесі філіал був закритий, а у Вінниці і Чернівцях — перетворені у факультети.

Під керівництвом Т. І. Скирди розгорнуто міжнародні зв'язки, укладено довгострокові угоди співробітництва зі спорідненими навчальними закладами Лейпцига (Німеччина), Братислави (Чехословаччина).

Вагомий внесок у розвиток науки внесено Т. І. Скирдою особисто як науковцем-педагогом. Вона здійснила дослідження, присвячені питанням етики, естетики і психології в торгівлі як складових підвищення культури торговельного обслуговування населення, як фактору підвищення суспільного престижу галузі торгівлі.

За заслуги у розвитку освіти і науки, активну громадську діяльність Т. І. Скирду нагороджено багатьма державними відзнаками, у т.ч. орденом «Трудового Червоного Прапора» (1971), двома орденами «Знак пошани» (1960–1966), 6 медалями. У 1979 р. їй присвоєно почесне звання «Заслужений працівник вищої школи Української РСР».

Дайсаку Ікеда

Почесний доктор КНТЕУ (2002)

Японський мислитель, філософ, письменник, поет і педагог

Засновник низки закладів, що покликані поширювати ідеї гуманізму і милосердя. Серед них — освітня система, у складі якої дитячі садки, початкові, середні і вищі школи, університети, Фонд освіти імені Макігучі; у галузі культури — концертна асоціація «Min On», музеї образотворчих мистецтв «Фудзі» в м. Токіо і в префектурі Судзуока; в галузі науки — Науково-дослідний інститут орієнтальної філософії, Міжнародний дослідний центр з питань миру імені Джосея Тода, Бостонський центр з дослідження проблем XXI століття (Boston Research Center for 21st Century) та інші.

Автор багатьох філософських і літературних творів, що відображають широкий спектр його різнобічних інтересів, — поезія, наукові твори, праці з проблем політики і цивілізації. Дайсаку Ікеда має понад 230 ступенів і звань почесного доктора і почесного професора, що були присуджені йому університетами всіх континентів світу. Віддаючи шану заслугам перед людством, вчена рада КНТЕУ присвоїла Дайсаку Ікеді у 2002 р. звання «Почесний доктор КНТЕУ».

Делегація Київського національного торговельно-економічного університету на чолі з ректором А. А. Мазаракі у 2003 р. відвідала Сока Гаккай і в урочистій обстановці вручила Дайсаку Ікеді диплом «Почесного доктора КНТЕУ», університетську плакетку «Гідному шани», а також від імені Міністерства освіти і науки України знак «Відмінник освіти України».

Шеневуа Моріс Жан

Почесний доктор КНТЕУ (2002)

Директор Професіоналізованого інституту менеджменту і управління Університету Овернь-Клермон-1 (Франція)

Визнаний учений в галузі права і політичних наук. Ініціатор налагодження і розвитку співробітництва КНТЕУ з Університетом Овернь-Клермон-1, зокрема укладення в 1998 р. довгострокового договору про співпрацю між університетами.

За ініціативи М. Ж. Шеневуа в 2000 р. створено Французько-Український інститут управління, в якому студенти за принципом паралельного навчання здобувають менеджерську освіту і отримують диплом державного зразка Франції. Цей інститут одержав суспільне визнання, став привабливим для молоді. Його відділення відкриті у Вінниці, Харкові і Чернівцях. За роки функціонування інститут підготував 252 фахівці-менеджери, яким вручено дипломи за різними освітньо-кваліфікаційними рівнями та які успішно працюють у Франції, а також в інших країнах і в представництвах, що мають французьку компоненту діяльності.

Відзначаючи значний особистий внесок у реформування та вдосконалення вищої освіти, сприянні розвитку КНТЕУ та його інтеграції до європейської освітньої спільноти, вчена рада КНТЕУ в січні 2002 р. присвоїла звання «Почесний доктор КНТЕУ» Морісу Шенеуа.

З ініціативи М. Ж. Шенеуа з 2008 р. розпочато реалізацію спільного проекту з підготовки менеджерів малих і середніх підприємств (магістерська програма) з отриманням подвійного диплому, а також підготовки фахівців з адміністративного управління в регіоні, муніципального менеджменту. Підготовлено проект щодо організації спільного наукового керівництва дисертаційними дослідженнями молодих науковців, що навчатимуться на 3-му циклі — Р&D (в аспірантурі).

Ришард Боровецький

Почесний доктор КНТЕУ (2007)

Ректор Краківського економічного університету (Польща), професор

Видатний учений у сфері сучасної економічної науки. Вагомим внеском Р. Боровецького у розвиток співробітництва з КНТЕУ є ініціювання і безпосередня участь у започаткуванні співпраці у трикутнику КНТЕУ–КЕУ–Університет Мессіни (Італія) у 2002 р.

Саме під час його керівництва Краківським економічним університетом інтенсифікувався обмін між КНТЕУ і КЕУ, науковцями та студентами. Здійснено перше спільне видання фундаментальної наукової праці «Трансформаційні процеси в Польщі та Україні».

Багаторічна наукова, дидактично-виховна, організаційна та суспільна праця професора, доктора економічних наук Р. Боровецького знайшла широке визнання і ознаменована багатьма нагородами та відзнаками. Серед них: Хрест Офіцерський і Хрест Кавалерський ордена Відродження Польщі, Золотий та Бронзовий Хрести Заслуги, медаль Комісії народової освіти, Золота та Срібна медаль «За заслуги для оборонності краю», Золотий знак Зв'язку польських вчителів, відзнака «За заслуги для статистики РП», медаль ім. Кароля Адамецького, золоті почесні відзнаки наукових товариств: Наукового товариства організації та управління, Польського економічного товариства та Товариства бухгалтерів Польщі, а також відзнаки міст Кракова, Тарнова, Радомля, Кросна, Санока.

Високою оцінкою внеску Р. Боровецького у розвиток освіти і науки стало його нагородження у 2006 р. медаллю ім. Петра Могили та обрання в 2007 р. академіком Академії економічних наук України за спеціальністю «Менеджмент». Вчена рада КНТЕУ 29 листопада 2007 р. присвоїла Р. Боровецькому звання «Почесний доктор КНТЕУ», визначаючи значний особистий внесок у реформування та вдосконалення вищої освіти, сприяння розвитку КНТЕУ та його інтеграції до Європейської освітньої спільноти.

Алесандро Анастасі

Почесний доктор КНТЕУ (2008)

Проректор з міжнародних зв'язків, завідувач кафедри трудового права, директор секції трудового права Євросоюзу і промислових стосунків, державний професор Університету Мессіни, професор при Вищій школі державних органів управління Італії

У межах розвитку та підвищення міжнародного авторитету КНТЕУ Алесандро Анастасі зробив вагомий внесок. Зокрема, спільно з А. Мазарака та Р. Боровецьким ініціював започаткування та реалізацію міжнародного проекту «Щорічний тристоронній (Київський національний торговельно-економічний університет — Краківський Економічний Університет — Університет Мессіни) науково-практичний симпозиум». Всі шість засідань були присвячені соціальним, екологічним, економічним та правовим аспектам функціонування малих та середніх підприємств, підприємницької діяльності в умовах глобалізації.

Важливу роль А. Анастасі зіграв не тільки в організації 2-х симпозиумів в Італії, але й у підготовці змістовних публікацій за результатами всіх шести симпозиумів.

Жолес Анрі

Почесний доктор КНТЕУ (2012)

Директор із розвитку Європейської школи менеджменту ESCP-Europe

А. Жолес має великий досвід викладацької діяльності, зокрема: 1978 р. — лектор Університету Мобіль (Алабама, США); 1981–1982 рр. професор економіки (Паризький Університет Сорбонна-4); 1983 р. — запрошений професор Французького інституту Гамбурга (Німеччина), Французького інституту Мюнхену (Німеччина); 1984 р. — запрошений професор факультету торгівлі Університету Модени (Італія); 1996–1997 рр. — запрошений професор Познанської економічної академії (Польща); 1997–1999 рр. — запрошений професор Вищої школи бізнесу м. Бейрут (Ліван).

Співзасновник і член ARVODE (Асоціації дослідження оригінальних шляхів розвитку економіки) — Паризький університет 2 (1970–1976), член наукової секції з економіки С.N.R.S. (Національний центр наукового розвитку) (1975–1979), у 1979–1982 рр. — радник Асоціації «Ініціативна Франція» (створення і підтримка підприємств), експерт інституту «Малих і середніх підприємств» (1982–1986), президент міжнародної комісії з питань шкіл управління, член конференції вищих шкіл (1987–1991), віце-президент міжнародної комісії конференції вищих шкіл (1989–1991). Із 1994 р. — член управлінського комітету Європейського журналу з менеджменту, що видається Європейською бізнес-школою і Бізнес-школою Глазго — видавництво «Пергамон» (із 1994 р.), член ради радників комунікаційних наук (Вища школа зв'язку) Нант-Франція (з 1996 р.), член наглядової ради бізнес-школи з менеджменту Університету Глазго (з 2004 р.).

Професор, доктор економіки за рішенням Берлінського сенату (1995), кавалер ордену «Академічна пальмова гілка» (1998), кавалер ордену національних заслуг (2004).

Бабурін Сергій Миколайович

Почесний доктор КНТЕУ (2012)

Ректор Російського державного торговельно-економічного університету, доктор юридичних наук, професор

У 1986–1990 рр. — доцент, заступник декана, декан юридичного факультету Омського державного університету. В 1990–1993 рр. — народний депутат РРФСР, член Конституційної комісії. У 1993–2000 рр. — депутат Державної Думи Федеральних зборів Російської Федерації I і II скликань. З 1999 р. — директор Інституту національної стратегії реформ (м. Москва), у 2000–2002 рр. — заступник директора з науки Інституту соціально-політичних досліджень РАН. З 2002 р. Сергій Миколайович — ректор, завідувач кафедри Російського державного торговельно-економічного університету. У 2003–2007 рр. — депутат Державної Думи, заступник голови Державної Думи.

Дійсний член одинадцяти суспільних академій, член президії Євразійської соціологічної асоціації. На добровільних засадах працює в опікунських радах Ново-Спаського монастиря, Карно-виконавчої системи, Фонду допомоги спортсменам ім. Л. І. Яшина та ін.

Нагороджений орденом Дружби, медаллю Конгресу Філіппін «За досягнення», почесними грамотами вищих органів державної влади РФ, патріаршою грамотою «У благословіння за сумлінну працю задля слави Російської Православної Церкви». Має інші державні нагороди колишнього СРСР, Російської Федерації та іноземних держав.

Автор понад 250 публікацій із теорії та історії держави й права, конституційного права, політології, міжнародного публічного права, торгового права та торгової справи.

Шимов Володимир Миколайович

Почесний доктор КНТЕУ (2013)

Ректор Білоруського державного економічного університету, доктор економічних наук, професор

Працював у Раді по вивченню продуктивних сил при Держплані СРСР (м. Москва), молодшим науковим співробітником, там же навчався в аспірантурі (1972–1975). З 1975 до 1981 рр. — старший науковий співробітник, завідувачий сектором Науково-дослідного інституту економіки та економіко-математичних методів планування при Держплані БРСР (м. Мінськ).

Згодом 8 років працював у м. Гомель: Білоруському науково-дослідному інституті проблем управління народним господарством Держплану БРСР, Гомельському кооперативному інституті Центросоюзу. З 1989 р. — заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного економічного інституту Держплану БРСР (м. Мінськ). У 1995–1996 рр. — перший заступник Міністра економіки Республіки Білорусь, у 1996–2002 рр. — Міністр економіки Республіки Білорусь. З 2002 р. — ректор установи освіти «Білоруський державний економічний університет» (м. Мінськ).

Автор понад 190 підручників та наукових робіт з проблем макроекономіки і управління; соціально-економічного розвитку Білорусі і переходу її економіки до ринкових відносин; методології та практики розробки довго-, середньо- і короткотермінових прогнозів соціально-економічного розвитку країни в умовах транзитивної економіки; прогнозування розвитку складних соціально-економічних систем.

Нагороджений Подякою Президента Республіки Білорусь, Почесною грамотою Ради Міністрів Республіки Білорусь, нагрудним знаком «Відмінник освіти», орденом Пошани.

Григорій Белостечнік

Почесний доктор КНТЕУ (2014)

Ректор Молдавської економічної академії, доктор хабілітат в галузі економіки, професор

Відомий представник економічної науки і системи економічної освіти Молдови. З моменту утворення в 1991 р. Молдавської економічної академії працює в закладі на кафедрі маркетингу. Академік Григорій Белостечнік розвиває велику діяльність як керівник та науковий координатор дослідних національних програм, що мають велике значення в економічній та науковій діяльності Республіки Молдова, є лідером та членом різних організацій та спеціалізованих установ: координатор Державної наукової програми «Розвиток конкурентоспроможності та підвищення економічної стійкості в контексті економіки, що базується на знаннях, глобалізації, регіональної та європейської інтеграції» (2010–2014); керівник дослідницького інституційного проекту «Напрями та можливості забезпечення та розвитку конкурентоспроможності в умовах Республіки Молдова» (2007–2010); науковий керівник та учасник науково-дослідного проекту: «Розробка моделей регіонального розвитку шляхом формування кластерів» (2008–2010).

Молдавська економічна академія спільно з Київським національним торговельно-економічним університетом під науковим керівництвом академіків Г. Белостечніка і А. Мазаракі розробили міжнародний дослідницький проект «Пріоритети українсько-молдавських торгово-економічних відносин в контексті стратегії транскордонного співробітництва та євроінтеграції» (2010–2011).

Результати наукових досліджень академіка Григорія Белостечніка знайшли відображення в 140 наукових публікаціях, включаючи 7 монографій (деякі у співавторстві), численних статтях і опублікованих дослідженнях різними мовами, у спеціалізованих наукових журналах і збірниках, виданих у Республіці Молдова, Румунії, Україні, Італії, Болгарії, Польщі, Білорусі, Єгипті та ін.

Плідна науково-педагогічна діяльність вченого гідно оцінена як громадськими, науковими та економічними колами Республіки Молдова, так і далеко за її межами. За професійні та наукові досягнення нагороджений високою державною нагородою Республіки Молдова — орденом Пошани (2010).

Анджей Хохул

Почесний доктор КНТЕУ (2015)

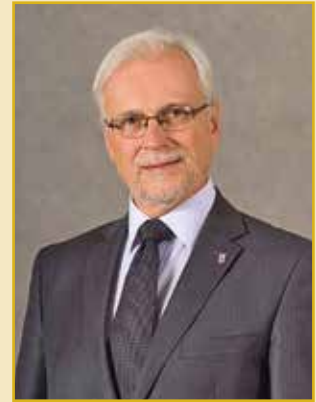
Ректор Краківського економічного університету, доктор габілітований, професор

Анджей Хохул — член багатьох польських і міжнародних організацій, зокрема Польської академії наук у сфері системи вищої освіти країни. З 1998 р. — член, а з часом і президент правління Польської асоціації товарознавства в Польській академії наук. З 2004 р. — віце-президент, 2014 р. — президент Міжнародного товариства товарознавців і технологів (IGWT) — провідної міжнародної організації. Член Європейської мережі судової науки, Польської асоціації судової медицини, Польської асоціації кримінології.

Організатор та один із основних доповідачів на 24 міжнародних форумах у галузі товарознавства, зокрема, у Кракові (2004–2014), Словенії (2001–2013), Римі (2002), Пекіні (2004), Копенгагені (2007), Лозанні (2011). Автор 120 наукових праць.

Нагороджений золотим хрестом «За заслуги», медаллю Національної комісії з освіти, золотим Знаком Пошани Малопольського регіону — Хрестом Малопольським. Окрім цього, з 2000 по 2015 рр. А. Хохул отримав 10 польських ректорських нагород і понад 20 медалей та відзнак у галузі вищої освіти.

Відзначаючи значний особистий внесок Анджея Хохула у наукове товарознавство, реформування та вдосконалення вищої освіти, сприяння розвитку Краківського економічного університету та його інтеграції до європейської освітньої спільноти, поглиблення співпраці між КНТЕУ і Краківським економічним університетом, керівництвом КНТЕУ було прийнято рішення присвоїти А. Хохулу звання «Почесний доктор КНТЕУ».

Ева Сандор-Кріст

Почесний доктор КНТЕУ (2013)

Ректор Будапештського економічного інституту, доктор наук, професор

Педагогічна діяльність Еви Сандор-Кріст, економіста за освітою, проходила у таких навчальних закладах Будапешта: середній школі Leővey Klára, Коледжі фінансів та бухгалтерії, Будапештському економічному інституті. З 2007 р. вона є ректором Будапештського економічного інституту. У 2013 р. обрана почесним доктором КНТЕУ.

Член 13 угорських організацій, співголова Підкомітету статистики Угорської академії наук, Угорського з'їзду ректорів, Національної статистичної ради, співзасновниця Міжнародної асоціації угорських професорів, голова Освітнього підкомітету Угорської статистичної спільноти. За період наукової роботи збирила вагомий науковий доробок, який налічує 96 публікацій.

Ева Сандор-Кріст входить до складу 5 міжнародних організацій, зокрема Міжнародного статистичного інституту, Дорадчої палати Stiftung Deutschsprachiges Fernstudienzentrum Budapest. Член та представник Будапештського економічного інституту в міжнародній асоціації Європейської мережі бізнес-навчання та мов, член Європейської мережі дистанційного інтернет-навчання, Міжнародної мережі жінок-лідерів. З 2012 р. — президент Світового жіночого університету L-WIN 2008.

Нагороджена почесною грамотою Коледжу фінансів та бухгалтерії, відзнакою «За передовий досвід у кооперативній роботі», пам'ятною медаллю Fényes Elek, медаллю Будапештського економічного інституту, орденом за заслуги Угорської республіки, Офіцерським хрестом. Отримала Товариську нагороду EDEN та Сертифікат вдячності Міжнародного університету Жосай.

НАГОРОДЖЕНІ ОРДЕНАМИ І МЕДАЛЯМИ УКРАЇНИ

МАЗАРАКІ Анатолій Антонович,
ректор, доктор економічних наук, професор.
Орден «За заслуги» I ступеня (2002), II ступеня (2004),
III ступеня (1998); орден Ярослава Мудрого V ступеня
(2013)

СИМОНЕНКО Валентин Костянтинович,
професор кафедри фінансового аналізу і контролю, док-
тор економічних наук, професор.
Герой України (2009), орден Ярослава Мудрого V ступеня
(2006)

ГАВРИЛКО Петро Петрович,
директор Ужгородського торговельно-економічного ін-
ституту КНТЕУ, кандидат економічних наук, професор.
Орден «За заслуги» III ступеня (2008)

САЙ Валерій Миколайович,
проректор з науково-педагогічної роботи та міжнарод-
них зв'язків, кандидат економічних наук, доцент.
Медаль «За працю і звитягу» (2001)

БІЛУХА Микола Тимофійович,
професор кафедри фінансового аналізу і контролю
(1993–2015), доктор економічних наук, професор.
Орден «За заслуги» II ступеня (2005), III ступеня (1998)

ЛАУРЕАТИ ДЕРЖАВНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ НАУКИ І ТЕХНІКИ

МАЗАРАКІ Анатолій Антонович,
ректор КНТЕУ, доктор економічних наук, професор.
*За роботу «Інноваційні технології підвищення ефектив-
ності харчових виробництв» (2014)*

МОКРОУСОВА Олена Романівна,
професор кафедри товарознавства та експертизи непро-
довольчих товарів, доктор технічних наук, професор.
*За роботу «Поліфункціональні шкіряні та хутрові мате-
ріали» (2014)*

ПІДДУБНИЙ Володимир Антонович,
професор кафедри технології і організації ресторанного
господарства, доктор технічних наук, професор.
*За роботу «Інноваційні технології підвищення ефектив-
ності харчових виробництв» (2014)*

СИМОНЕНКО Валентин Костянтинович,
професор кафедри фінансового аналізу і контролю, док-
тор економічних наук, професор.
*За цикл робіт з проблем регіональної соціально-економіч-
ної політики (2003)*

ФЕДУЛОВА Любов Іванівна,
професор кафедри менеджменту, доктор економічних
наук, професор.
*За роботу «Реалізація стратегії інноваційного розвитку
на основі новітніх алгоритмів управління» (2012)*

МІЦІК Володимир Юхимович,
завідувач, професор кафедри товарознавства продоволь-
чих товарів (1974–2005), доктор сільськогосподарських
наук, професор.
*За роботи з теоретичних основ і технологій промислово-
го виробництва високоочищених ферментів (1978)*

НАГОРОДЖЕНІ ПОЧЕСНОЮ ГРАМОТОЮ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

МАЗАРАКІ Анатолій Антонович,
ректор, доктор економічних наук, професор (2000)

ПРИТУЛЬСЬКА Наталія Володимирівна,
перший проректор, доктор технічних наук, професор (2013)

РЕПНІКОВ Володимир Гнатович,
директор Науково-технічного центру з сертифікації продукції, послуг та систем якості (2005)

СИМОНЕНКО Валентин Костянтинівич,
професор кафедри фінансового аналізу і контролю, доктор економічних наук, професор (2010)

ЧУТУНОВ Ігор Якович,
завідувач кафедри фінансів, доктор економічних наук, професор (2003)

НАГОРОДЖЕНА ПОДЯКОЮ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

КРИШЕМІНСЬКА Лідія Дмитрівна,
директор Вищого комерційного училища (2001)

НАГОРОДЖЕНІ ПОЧЕСНОЮ ГРАМОТОЮ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

БЛАНК Ігор Олександрович,
професор кафедри економіки та фінансів підприємства, доктор економічних наук, професор (2005)

ГУЛЯЄВА Наталія Миколаївна,
декан факультету економіки, менеджменту та права, кандидат економічних наук, професор (2004)

КУЧЕРЕНКО Віктор Дмитрович,
проректор з організації та розвитку, вчений секретар, доцент (2004)

МАЗАРАКІ Анатолій Антонович,
ректор, доктор економічних наук, професор (2005)

ПРИТУЛЬСЬКА Наталія Володимирівна,
перший проректор, доктор технічних наук, професор (2005)

ШЕСТОПАЛОВА Лілія Сергіївна,
директор бібліотеки (2005)

УДОСТОЄНІ ПОЧЕСНИХ ЗВАНЬ УКРАЇНИ

БЛАНК Ігор Олександрович,
доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та фінансів підприємства, заслужений діяч науки і техніки України (1999)

ГАВРИЛКО Петро Петрович,
кандидат економічних наук, професор, директор Ужгородського торговельно-економічного інституту, заслужений працівник народної освіти України (1999)

ГУЛЯЄВА Наталія Миколаївна,
кандидат економічних наук, професор, декан факультету економіки, менеджменту та права, заслужений працівник освіти України (2006)

ГУРНИЦЬКА Лідія Яківна,
викладач Хмельницького торговельно-економічного коледжу, заслужений працівник освіти України (1991)

ГУРОВА Капіталіна Дмитрівна,
кандидат економічних наук, доцент, директор Харківського торговельно-економічного інституту, заслужений працівник освіти України (1999)

ДРИГА Сергій Георгійович,
доктор економічних наук, старший науковий співробітник, завідувач кафедри економіки та фінансів підприємства, заслужений економіст України (2008)

КИФЯК Василь Федорович,

доктор економічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи ЧТЕІ, заслужений працівник культури України (1998)

КОВАЛЕВИЧ Дарія Адамівна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів ЧТЕІ, заслужений учитель України (1994)

КОВАЧ Марія Йосипівна,

кандидат економічних наук, доцент заступник директора Ужгородського торговельно-економічного інституту, заслужений працівник освіти України (2007)

КРИШЕМІНСЬКА Лідія Дмитрівна,

директор Вищого комерційного училища (м. Київ), заслужений працівник освіти України (2004)

КУЛАГІН Юрій Ігорович,

кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософських та соціальних наук, заслужений працівник освіти України (2004)

МАЗАРАКІ Анатолій Антонович,

доктор економічних наук, професор, ректор університету, заслужений діяч науки і техніки України (1995)

МАРЧУК Валентин Мефодійович,

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри комерційного права, заслужений діяч науки і техніки України (2004)

МИХАЙЛЕНКО Раїса Василівна,

викладач Хмельницького торговельно-економічного коледжу, заслужений працівник освіти України (1992)

НАЗАРЕНКО Ольга Петрівна,

завідувач виробництвом Навчально-виробничого об'єднання КНТЕУ, заслужений працівник сфери послуг України (2004)

ОРЕХОВСЬКА Тетяна Миколаївна,

кандидат економічних наук, доцент, директор Чернівецького торговельно-економічного інституту, заслужений працівник освіти України (1995)

ПИРОЖКОВ Сергій Іванович,

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри статистики та економетрії, заслужений діяч науки і техніки України (2003)

ПІДДУБНИЙ Володимир Антонович,

доктор технічних наук, професор, професор кафедри технології і організації ресторанного господарства, заслужений діяч науки і техніки України (2010)

ПУЗДИМІР Микола Іванович,

доцент, доцент кафедри психології соціології та права ВТЕІ, заслужений тренер України (1985)

РОГЛЕВ Христо Йосипович,

доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу, заслужений працівник сфери послуг України (1999)

РУДАВСЬКА Ганна Богданівна,

доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри товарознавства та експертизи харчових продуктів, заслужений діяч науки і техніки України (1999)

СВІТЛИЧНА Марія Луківна,

викладач Житомирського торговельно-економічного коледжу, заслужений працівник освіти України (2004)

СИМОНЕНКО Валентин Костянтинович,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансового аналізу і контролю, заслужений економіст України (2000)

ТОМІНА Юлія Олексіївна,

кандидат економічних наук, доцент, завідувач підготовчого відділення для іноземців та осіб без громадянства, заслужений працівник освіти України (2004)

ТУКАЛО Тетяна Василівна,

завідувач виробництвом навчально-виробничого об'єднання КНТЕУ, заслужений працівник сфери послуг України (2002)

ЧУГУНОВ Ігор Якович,

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, заслужений діяч науки і техніки України (2009)

ШЕСТОПАЛОВА Лілія Сергіївна,

директор бібліотеки, заслужений працівник культури України (2001)

ЮРІЙ Михайло Федорович,

доктор історичних наук, професор, професор кафедри філософських та соціальних наук ЧТЕІ, заслужений діяч науки і техніки України (2008)

АНТИПОВ Юрій Степанович,

кандидат біологічних наук, доцент кафедри психології, соціології та права ВТЕІ, заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1997)

БІЛУХА Микола Тимофійович,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансового аналізу і контролю, заслужений діяч науки і техніки України (1991)

БУТКО Анатолій Дмитрович,

кандидат економічних наук, професор, професор кафедри фінансового аналізу і контролю, заслужений працівник освіти України (2007)

ГАРАРУК Людмила Вікторівна,

кандидат історичних наук, директор Коломийського економіко-правового коледжу, заслужений працівник освіти України (2006)

ЗАДОРЖНИЙ Василь Кирилович,

кандидат економічних наук, професор, проректор з наукової роботи КТЕІ (1965–1975), професор кафедри економіки торгівлі та громадського харчування, кафедри маркетингу (1975–1995), заслужений працівник народної освіти України (1991)

ІВАНИЦЬКИЙ Володимир Іванович,

доктор економічних наук, професор, завідувач, професор кафедри економіки торгівлі КТЕІ (1966–1989), заслужений працівник вищої школи Української РСР (1978)

КОРОЛЬКОВ Іван Іванович,

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри організації і техніки торгівлі, завідувач, професор кафедри маркетингу та комерційної діяльності (1982–2000), заслужений діяч науки і техніки України (1991)

КРАВЧЕНКО Василь Михайлович,

кандидат технічних наук, доцент, директор ВТЕІ, заслужений працівник народної освіти України (1999)

КУТЕПОВА Раїса Григорівна,

генеральний директор Навчально-виробничого об'єднання, заслужений працівник сфери послуг України (1999)

ЛОГВИНЕНКО Володимир Костянтинович,

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри політекономії (1970–1996), заслужений працівник вищої школи Української РСР (1977)

МАРИШЕВА Марія Юрївна,

директор Чернівецького вищого комерційного училища, заслужений працівник освіти України (2004)

МЕДВЕДЕВ Анатолій Іванович,

доцент кафедри економічної теорії та конкурентної політики, заслужений юрист України (1998)

МІЩИК Володимир Юхимович,

доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри, професор кафедри товарознавства та експертизи продовольчих товарів (1974–1999), лауреат Державної премії УРСР (1978), заслужений діяч науки і техніки України (1995)

НЕСТЕРЕНКО Олексій Олексійович,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри політичної економії КТЕІ (1965–1986), заслужений діяч науки Української РСР (1974)

НЕСТЕРОВ Владислав Петрович,

доктор технічних наук, професор кафедри товарознавства та експертизи непродовольчих товарів, заслужений працівник освіти України (1990)

ОРЛОВА Наталія Язепівна,

доктор технічних наук, професор, професор кафедри товарознавства та експертизи харчових продуктів, заслужений працівник народної освіти України (1990)

ПЛИШЕВСЬКА Любов Іванівна,

директор Вінницького торговельно-економічного коледжу, заслужений працівник освіти України (2002)

ПОЛУРЕЗ Володимир Іванович,

доктор історичних наук, професор, професор кафедри фінансових та соціальних наук, заслужений працівник народної освіти України (1990)

ПОПОВ Віктор Миколайович,

кандидат економічних наук, професор, проректор з наукової роботи, професор кафедри економічної теорії та конкурентної політики, заслужений працівник народної освіти України (1991)

ПУТАЧЕВСЬКИЙ Григорій Федорович,

доктор технічних наук, професор, професор кафедри товарознавства та експертизи непродовольчих товарів, заслужений діяч науки і техніки України (2005)

РОМАНЕНКО Олександр Лукич,

кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри товарознавства та експертизи харчових продуктів, заслужений працівник освіти України (2007)

СКИРДА Тамара Іванівна,

кандидат філософських наук, професор, ректор КТЕІ (1966–1985), почесний професор КНТЕУ, заслужений працівник вищої школи Української РСР (1979)

СТЕФАНЕНКО Степан Пилипович,

директор Вінницького торговельно-економічного коледжу, заслужений працівник народної освіти України (1999)

УШАКОВА Ніна Миколаївна,

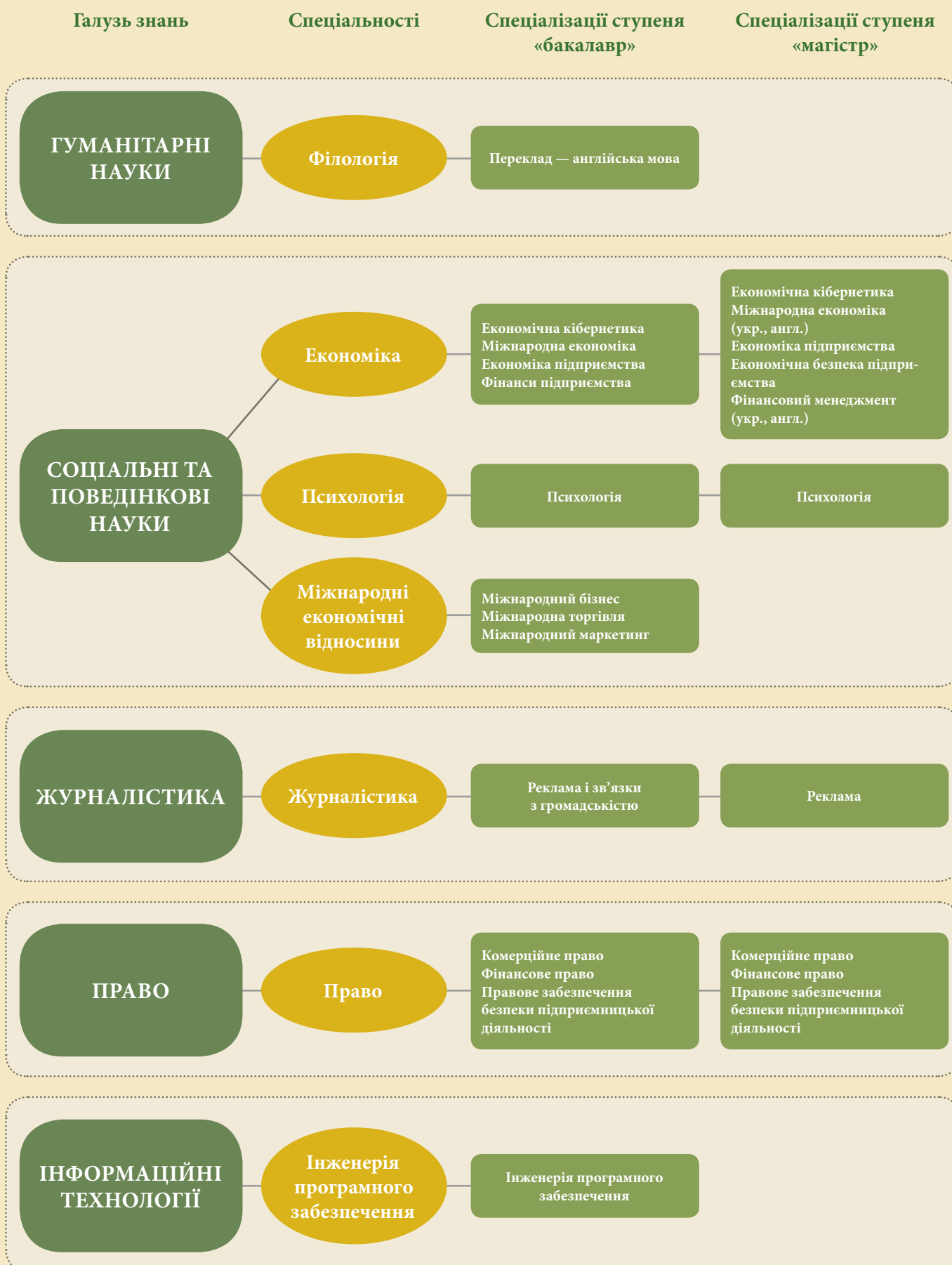
кандидат економічних наук, професор, перший проректор КНТЕУ (1991–2005), заслужений працівник освіти України (1995)

ШКОЛА Ігор Миколайович,

доктор економічних наук, професор, заступник директора ЧТЕІ, заслужений діяч науки і техніки України (2007)

НАПРЯМИ ПІДГОТОВКИ

ТОВКИ ФАХІВЦІВ

